

Cél: a munkahelyek megtartása

Miközben a munkanélküliség ráta az Egyesült Államokban 7 százalékos körüli volt — vagyis mintegy 7,5 millió ember nem talált foglalkoztatást — az USA szakszervezete az elmúlt időszakban érezhetően megváltoztatta a vállalati vezetéstől folytatott tárgyalásai célkitűzéseit. Ez a módosulás különösen áll azokra az iparágakra (autóipar, acélgépjármű, textil), melyeket a világszerte konjunktúra különösen hátrányosan érintett, versenyképességük a legérzékenyebben romlott. Az új irányvonal — mely persze nem általános, nem terjed ki minden foglalkozási ágra — ellenpéldákat a bányászok vagy a repülésiirányítók említhetők — a hangsúlyt a munkahelyek megőrzésére teszi és ennek érdekében hajlandó bérési kérdéseken akár áldozatokat is hozni.

A fizikai dolgozók eddig csupán órábért kaptak, jövedelmüket a vállalati eredménytől függő mozgóbér nem egészítette ki. Az órabérek szintjét és emelkedésének mértékét a kollektív szerződések szabályozták, melyeket a jelentősebb iparágak vállalataival a szakszervezet általában egy időben és több évre szóló érvényességgel tárgyalt le. (Az autópárhuzam például a kollektív szerződés három évre szól, a mostani érvényessége 1982-ben jár le). „Mozgóbér” az alkalmazottak közül is csak azok kaphatnak, akik legalább osztályvezetői besorolásban vannak. A mozgóbéren nem részesülők köré viszont — így a fizikai állomány is — a fozasztói árindex változásától függő inflációs pótlékban részesül. Ezt a rendszert több szakszervezet — így az autómunkásoké — már régóta támadta és a fizikai dolgozók részére is valamifajta nyereségrészesedési formát követelt.

Az idén a fenti kérdésben találkozott az autópárhuzamok és a szakszervezet véleménye. A csomagterv viszont, melynek keretében ezt megvalósították, olyan jellegű volt, hogy több szakértő az „ipari kapcsolatok” alapvető megváltozásáról beszélt. A súlyos pénzügyi nehézségekkel küzdő Chrysler dolgozóit ugyanis — a vállalat általános költségcsökkentési programja keretében — heti bérük 40 dollárral való csökkentésére mentek bele, elfogadták az inflációs pótlék szintjének befagyasztását (vagyis lemondtak az 1981 március után bekövetkező ár-emelkedések kompenzációjáról) annak fejében, hogy a vállalat nyereségéből ré-

szakszervezetek tartósan hajlandók lennének lemondani arról, hogy tagjaik életszínvonalát növeljék. Túlás így valamifajta „alapvető fordulat”, hirtelen „méréskelő” politikájukkal kapcsolatban beszélnek. Az 1980–81-ben kötött megállapodások persze tartalmaznak egy új, hosszabb távra is ható elemet: a dolgozók bizonyos fokú érdekeltségét vállalatok eredményében. A bérlemelési követelésekről való lemondás viszont nem egyéb pusztán realizmusnál. Ha a konjunktúra megérkezik, a kereslet növekszik és a vállalatok profítja is nagyobb lesz, talán még a most megkötött megállapodásokat is újratárgyalják.

Ami az autópárhuzam történetét, nem egyedi jelenség. 1980 végén például a US Steel ambridge-i és pittsburgh-i üzemében jártunk be, ahol a szakszervezet a dolgozók alapvető követeléseinek három évre történő befagyasztásához és az inflációs pótlék maximalizálásához. Ugyanezen cég gyári üzemében a munkavállalók ezt a javaslatot elutasították, az egész a veszteségek miatt hamarosan be is zárta. Ugyancsak maximálták az inflációs pótlékok 1981-ben az Uniroy üzemeiben, ahol a dolgozók még bércsökentéshez is hozzájárultak. A Firestone-nál a megegyezés keretében a dolgozók órabéruk mérséklését fogadták el és 1984-ig lemondtak az inflációs pótlék növeléséről.

A munkáltatók a nyilatkozatok szerint a fenti megállapodásoktól nem csupán bércsökentést várnak, hanem — ott, ahol a dolgozók a vállalati eredményben váltak érdekeltté — a termelékenység és a minőség javulását is.

Az Egyesült Államok iparában ugyanis az elmúlt három évben a termelékenység folyamatosan csökkent, míg egy autópárhuzam Japánban évente 62 százalékos „gyárt”, addig Detroitban csak 41 darabot. Ugyancsak problémák vannak a hazai termékek minőségével is. Az autópárhuzam maradványa, egy felmérés szerint a megkérdezettek mindössze 18 százaléka felelt a Made in USA-személygépkocsikat kifejezetten jónak.

Úgy tűnik, hogy jelen pillanatban a fenti módszerek jelentik a munkahelyek megőrzésének legfontosabb eszközeit. A részfoglalkoztatás hasonló hatással bír a szakértők nem adnak számot. Bár az amerikai vállalatok mintegy fele rész-munkaidőben foglalkoztat dolgozókat — számuk 12 millió, az összlétszám 14 százaléka —, ez a gyakorlat döntően és tradicionálisan a szolgáltatásokra, vendéglátásra, pénzügyi szférára koncentrálódik. A vizsgálatok szerint pedig az úgynevezett „job sharing” — amikor egy helyen rész munkaidőben többet is alkalmaznak — alapszabvány nem foglalkoztatáspolitikai, hanem termelékenységi okokból vagy a munkavállalók kezdeményezésére került bevezetésre.

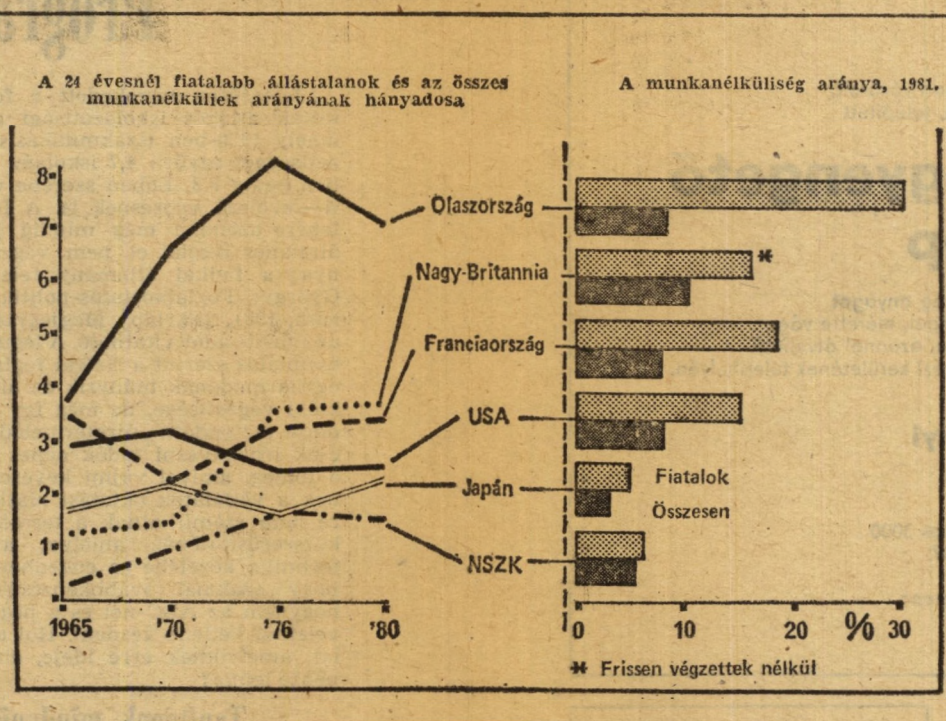
A szakszervezetek fentebb ismertetett taktikájának értékeléséhez hozzátartozik az is, hogy a munkavállalók helyzete az Egyesült Államokban amögsem rózsás. A Munkaügyi Minisztérium hivatalos statisztikája szerint az átlagos amerikai munkás vásárlóerőjének realértéke a megelőző évtől (1970-ben) 1980-ban 4,8 százalékkal, 1979-ben pedig 5,3 százalékkal csökkent. A kihárított béremelés tehát nem tudta két év alatt lépést tartani a létfenntartási költségek tavaly 12,4 százalékos, míg 1979-ben 13,3 százalékos emelkedésével.

Aligha valószínű, hogy a szakszervezetek tartósan hajlandók lennének lemondani arról, hogy tagjaik életszínvonalát növeljék. Túlás így valamifajta „alapvető fordulat”, hirtelen „méréskelő” politikájukkal kapcsolatban beszélnek. Az 1980–81-ben kötött megállapodások persze tartalmaznak egy új, hosszabb távra is ható elemet: a dolgozók bizonyos fokú érdekeltségét vállalatok eredményében. A bérlemelési követelésekről való lemondás viszont nem egyéb pusztán realizmusnál. Ha a konjunktúra megérkezik, a kereslet növekszik és a vállalatok profítja is nagyobb lesz, talán még a most megkötött megállapodásokat is újratárgyalják.

Ami az autópárhuzam történetét, nem egyedi jelenség. 1980 végén például a US Steel ambridge-i és pittsburgh-i üzemében jártunk be, ahol a szakszervezet a dolgozók alapvető követeléseinek három évre történő befagyasztásához és az inflációs pótlék maximalizálásához. Ugyanezen cég gyári üzemében a munkavállalók ezt a javaslatot elutasították, az egész a veszteségek miatt hamarosan be is zárta. Ugyancsak maximálták az inflációs pótlékok 1981-ben az Uniroy üzemeiben, ahol a dolgozók még bércsökentéshez is hozzájárultak. A Firestone-nál a megegyezés keretében a dolgozók órabéruk mérséklését fogadták el és 1984-ig lemondtak az inflációs pótlék növeléséről.

A munkáltatók a nyilatkozatok szerint a fenti megállapodásoktól nem csupán bércsökentést várnak, hanem — ott, ahol a dolgozók a vállalati eredményben váltak érdekeltté — a termelékenység és a minőség javulását is.

Munkanélküliség a tőkés országokban

Munkamobilitás

Japán az elmúlt években — akárcsak a gazdaság egyéb területein — a foglalkoztatási terén is sikereket ért el. Bár a munkanélküliség ráta az 1970-es évek elején 1,1-1,3 százalékos körüli értékű 1976-ra 2 százalékkal emelkedett, azóta ezt a szintet sikerült stabilizálni (1981 júniusában 2,3 százalékos volt) és ez jóval a többi fejlett tőkésországgal hasonló mutatója alatt van.

A szigetország kormányának nincs önálló foglalkoztatáspolitikája, a munkahelyteremtést és -megtartást egyrészt az általános konjunktúraszabályozással (pénzügyi politika és a közmunkák), másrészt a japán gazdasági rendszerbe beépített sajátosságokkal biztosítja.

Ismeretes, hogy Japánban a nagyvállalatoknál általában egész életre szóló foglalkoztatási rendszer van, vagyis a munkáltató mintegy garanciát vállal, hogy a vállalatához belépett nyugdíjba menelőkig alkalmazza. Természetesen a japán vállalatok is ki vannak téve a konjunktúra rövid- és hosszútávú ingadozásának, erre azonban nem a munkáltatók leépítésével, illetve bővítésével, hanem egyrészt a munkások jövedelmének, másrészt a beszállítókak kiadott rendelések nagyságának szabályozásával, harmadrészt pedig a termelési szerkezet átalakításával válaszolnak.

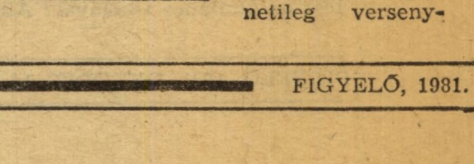
Japánban magas az alaptermék felüli juttatások összege; a dolgozók évi két alkalommal (nyáron és év végén) prémiumban részesülnek. Ez — ellentétben a béreikkel — lefektetett, vagyis a nagyságát a vállalatok a konjunktúra és nyereségességük függvényében változtatják. A prémium aránya az elmúlt években az átlagosan mintegy 13-15 százalékos tette ki.

A japán gazdaságon belül megfigyelhető duális struktúra (specializált kis — részben család jellegű — vállalkozások, mint beszállítók és ezekre alapozva szinte kizárólag összeszerelési tevékenységet végző modern nagyüzem) szintén a munkahely megszűntetését ellen hat a rossz gazdasági periódusban is — hiszen a nagyüzem a munkás helyett a munkát építi le — vagyis nem ad rendelést a beszállítóknak. Amikor pedig a konjunktúra helyzet megváltozik, egyszerűen csak fel kell újítani a rendeléseket a kis üzemeknek. A beszállítók értékének egy-egy termék teljes értéke belüli magas részarányú biztosítja a rendszer működését.

Ugyanígyen tartalékszerkezet játszanak a részidős munkások is, akiket minden nehézség nélkül el lehet bocsátani, majd szükség esetén visszavágni. Rájuk nem vonatkozik az életre szóló foglalkoztatás, munkaviszonyuk nem állandó és bérük is mintegy fele az állandó alkalmazásban levőkének.

A munkahely megőrzés talán legfontosabb tényezője a japán vállalatok rendkívül gyors alkalmazkodóképessége gazdasági környezetük változásához. Ennek révén elkerülhető válik az átmenetileg verseny-

képtelenné vált gyárak bezárása, illetve, ha ez mégis bekövetkezik, a munkások új iparágban dolgozhatnak tovább. (Az új —74-es olajválság után egy sor nagy textilkonzern vásártól érdeklődött például a gyógyszer- és kozmetikai iparban, diverzifikálta tevékenységét.) Ez természetesen feltételezi a munkások megfelelő átképzését is. A japán oktatásrendszert vizsgálva és a dolgozók pozitív hozzáállása következtében ez nem jelent megoldhatatlan problémát.

A foglalkozások cseréje

Az NSZK gazdaságpolitikáját alapvetően meghatározó prioritásrendszerben az úgynevezett „gazdaságpolitikai nyergőzövegben” — a pénztáblítás, az egyensúly és a gazdasági növekedés mellett — mindig is nagyon fontos helyet foglalt el a teljes foglalkoztatottság célkitűzése. A hetvenes évek fordulóján azonban a világgazdasági változásoknak — sok tekintetben az NSZK számára is kedvezőtlen hatása miatt — nemcsak a gazdasági növekedés és a pénztáblítás fenntartása vált egyre nehezebbé, de a munkanélküliség száma is jelentősen tovább nőtt. (Az idei évben a munkanélküliség száma körülbelül egy és negyed millióra, aránya az összes foglalkoztatotthoz képest mintegy 5,5 százaléka tehető.)

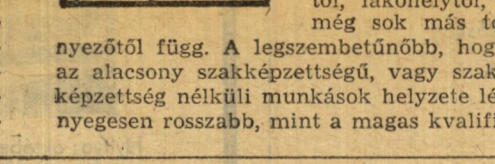
A növekvő munkanélküliséggel hozták bizonyos összefüggésbe, részben ennek okait is említi a szakemberek, hogy az elmúlt tíz évben a Német Szövetségi Köztársaságban nagyon nagymértékű volt a munkaerő-áramlás, a foglalkozás cseréje. A felgyorsult strukturális változások szükség szerűen együtt járnak a munkaerőnek a különböző területek felé való elvándorlásával, illetve más területekre való áramlásával. (Ez általában — ha nem szervesen történik — ideiglenes munkanélküliséget jelent.) Ugyanakkor a munkavállalók nagymértékű fluktuációja egyáltalán nem emelkedett a munkanélküliség következménye is. Egy felmérés szerint a hetvenes években az NSZK-ban az összes férfi foglalkoztatott egyharmada legalább egyszer, körülbelül egytizede többször változtatott munkahelyet, illetve foglalkozást.

A munkahely-változások aránya nagyjából azonos a gazdaság struktúrájában végbemenő átalakulással. Az NSZK-ban, mint tipikusan olyan foglalkoztatón, ahonnan az elvándorlókat meghaladják az odairányuló munkaerő számát tartják nyilván, az elmúlt évtized tapasztalatai alapján az esztendő, a lakatos, a bányász, szerszámkészítő szakmákat. Ugyanakkor folyamatosan nőtt olyan foglalkozási ágakban, mint a vegyipari szakmunkás, mérnök, utazó, valamint rendőr és határőr stb. végző soron tehát a növekvő munkanélküliség egyik oka, hogy a szakképzésben és a gazdaság szerkezetében bekövetkezett változások nem, illetve nem teljes mértékben felelnek meg egymásnak.

A foglalkoztatottsági szint csökkenésének további okait az NSZK-ban kétszáz felmérések kiemelik a termelés egy-egy adott időszakban lezajló konjunktúrális visszaesését, a racionálizálási tevé-

nyezetől függ. A legszembetűnőbb, hogy az alacsony szakképzettség, vagy szakképzettség nélküli munkások helyzete lényegesen rosszabb, mint a magas kvalifikációjú munkavállalóké. Jelenleg is az alacsony képzettségűeknek a munkanélküliség aránya körülbelül 6-7, míg a felső fokú képzettséssel rendelkezőknek körülbelül 3 százalékos. NSZK-beli elemzések mutatták ki, hogy a munkanélküliség, illetve munkahely-bizonytalanság veszélye azoknál a legnagyobb, akiknek nincs szakképzettségük, tehát a képzés- és segédmunkásoknál, másrészt a 25 év alatti és 55 év felettieknél, valamint a külföldieknél.

Az NSZK-ban a foglalkoztatási problémák az NSZK-ban is eltérő mértékben érintik a különböző rétegeket. A munkanélküliség veszélye nemcsak a szakképzettség, de a kor, lakóhely, s még sok más tényezőtől függ. A legszembetűnőbb, hogy az alacsony szakképzettség, vagy szakképzettség nélküli munkások helyzete lényegesen rosszabb, mint a magas kvalifikációjú munkavállalóké.

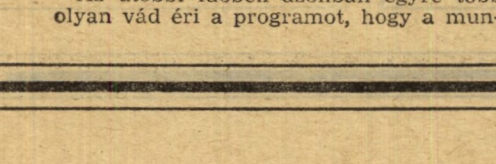
Remény — a szolgáltatóipar

Az angol parlament felhívása számára múlt év őszén készült költségvetés szerint átlagosan 3500 fontot tesz ki az egy munkanélkülire jutó kiadás évente. Ha erre az évre meglehetősen szerény — 2,5 millió fő körüli — munkanélküliség feltételezzük, akkor a brit kincstárnak évi 8,7 milliárd fontot kell a munkanélküliekre költenie. Ez az összeg több, mint az északi-tengeri olajból jelenleg származó bevétel. A munkanélküliség súlyos pénzügyi és politikai terhet jelent a kormány számára, érthető, hogy a kormány — és szakmai körökben állandóan a kérdés: mit kell tenni a gondok enyhítésére?

A helyzet az iskolából kikerülő 16-18 éves korosztálynál a leg súlyosabb. Nem véletlen, hogy a fiatalok tömeges munkába állításával foglalkozik a legtöbb a munkanélküliség megszüntetésével kapcsolatos terv.

A közvetlen munkahelyteremtésnek lényegében három fő módja van: a bérszubszidiák, a bérszubszidiák, az állami vállalatok és a magánvállalatok munkahelyteremtése történő ösztönzése. A kormány által nyújtott bérszubszidiák csökken az új munkanélküliség feltételek költésére a vállalatoknál. De ez előnyös az államháztartásnak is, mert így kevesebbet kell fizetnie, mint a munkanélküli-segély vagy az állami alkalmazottak munkabére. A bérszubszidiák alapul a kormány öt évvel ezelőtt elindított, a fiatalok tömeges munkába állítását és képzését célzó program a YOP (Youth Opportunities Programme) is.

Az utóbbi időben azonban egyre több olyan vád ér a programot, hogy a munkanélküliség feltételek költésére a vállalatoknál. De ez előnyös az államháztartásnak is, mert így kevesebbet kell fizetnie, mint a munkanélküli-segély vagy az állami alkalmazottak munkabére. A bérszubszidiák alapul a kormány öt évvel ezelőtt elindított, a fiatalok tömeges munkába állítását és képzését célzó program a YOP (Youth Opportunities Programme) is.

képzettségűeknek a munkanélküliség aránya körülbelül 6-7, míg a felső fokú képzettséssel rendelkezőknek körülbelül 3 százalékos. NSZK-beli elemzések mutatták ki, hogy a munkanélküliség, illetve munkahely-bizonytalanság veszélye azoknál a legnagyobb, akiknek nincs szakképzettségük, tehát a képzés- és segédmunkásoknál, másrészt a 25 év alatti és 55 év felettieknél, valamint a külföldieknél.

Az NSZK-ban a foglalkoztatási problémák párhuzamosan merül fel a munkanélküliség, s az itt elért eredmények termelésbe vagy szolgáltatásba való bevezetésé. E probléma megfogalmazása kiélezte a technikai fejlődés munkahelyeket terem megcsúsztatni?

Az ezzel kapcsolatos vizsgálatok elsősorban a szöveg- és adatfeldolgozás számítógépes megoldása, a mikroelektronika széles körű felhasználásának a következményeire vonatkoznak. (Különösen nagy problémát jelent, hogy a műszaki eljárások várhatóan gyorsan fejlődnek el a tercier szektorban az elkövetkező években, amely korábban nagy munkaerőigényű ágazatnak számított.) Az ezzel kapcsolatos nyugatnémet vélemények lényegében, hogy a technikai fejlődés ezen eredményeinek bevezetése rövid távon a munkanélküliséget növeli. Hosszú távon azonban új termékek gyártásához új munkahelyeket terem.

Tény, hogy a műszaki fejlődés mindig is megváltoztatta a munkahelyek szerkezetét. A munkaerő-megtakarítás azonban csak a műszaki fejlesztés alkalmazásának elsődleges hatása. E vonatkozásban alapvető kérdés az is, hogy a nemzetközi versenyképesség fenntartása csak folyamatos technológiai fejlesztéssel lehetséges.

A műszaki fejlődés foglalkoztatásra gyakorolt hatásaiban a legfontosabb problémát az NSZK-ban is, az új struktúrához alkalmazkodó munkaerő-kínálat megteremtése, azaz a munkaerő-átképzés, átcsoportosításának szabályozása, befolyásolása és finanszírozása jelenti. A gazdaságpolitika az NSZK-ban a feladatok megoldását és részben finanszírozását a munkavállalóira és munkavállalókra bízta. Bár az állam az átkepzést a munkaerő-átcsoportosítást illetően támogatja — nyugatnémet vélemények szerint — ez alapvetően az ösztönzés területére, s kevésbé a konkrét átkepzési programok finanszírozására jut. Előzetesen meghatározott, a gazdaságpolitika és a kutatáspolitika irányával összehangolt átkepzési politika nincs. Központilag meghatározott, szervezett átkepzésre döntően azokon a területeken kerülhet sor, ahol a munkanélküliség aránya meghaladja a 6 százalékos.

Dr. Gál Péter

Új foglalkoztatási program

A foglalkoztatási program 210 ezer új munkahelyet irányoz elő, a munka megosztása jelszavával, azaz hogy a munkavállalók számát mindenképp növelni kell, még ha nem is lehet hasonló mértékben bővíteni a munka mennyiségét. Jacques Delors gazdasági miniszter néhány hete még így nyilatkozott, hogy a következő hónapokban tovább nő a munkanélküliség, és a július végén 1,68 millió után akár 2 milliót is elérheti.

Új foglalkoztatási program

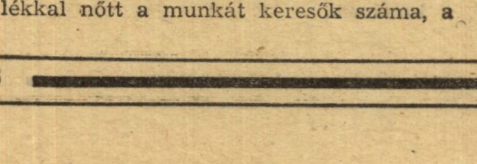
A foglalkoztatási program 210 ezer új munkahelyet irányoz elő, a munka megosztása jelszavával, azaz hogy a munkavállalók számát mindenképp növelni kell, még ha nem is lehet hasonló mértékben bővíteni a munka mennyiségét. Jacques Delors gazdasági miniszter néhány hete még így nyilatkozott, hogy a következő hónapokban tovább nő a munkanélküliség, és a július végén 1,68 millió után akár 2 milliót is elérheti.

Az új gazdasági stratégiának a jövedelempolitika mellett a foglalkoztatáspolitikát a másik alappillére. Fő eleme a következők: a munkaidő csökkentése, az önkéntes nyugdíjba vonulás támogatása (azaz a feltétel, hogy a felszabaduló munkahelyre munkanélküli kerüljön), a részmunkaidő foglalkoztatás kiterjesztése, valamint úgynevezett közhasznú munkahelyek létesítése. Az első lépésben a múzeumokban, a bencésodákban, az iskolákban, a szociális gondozásban 60 ezer állást szándékoznak létrehozni.

A munkaidő csökkentéséről különfejtésű a szocialista párt elképzelések. Delors például nem tartja célravezetőnek az ötdikét heti fizetett szabadságot, szerinte csak a heti munkaidő csökkentésével lehet munkahelyeket teremteni. A 39 órás heti munkaidő bevezetésével Franciaország lesz az első nyugat-európai állam, ahol törvényesen heti 40 óránál kevesebbet dolgoznak. A munkaidő-csökkentési program szerint 1985-ig elérni a heti 35 órát, a fizetéseket azonban továbbra is a 40 órás munkaidő alapján adják.

Az új gazdasági stratégiának a jövedelempolitika mellett a foglalkoztatáspolitikát a másik alappillére. Fő eleme a következők: a munkaidő csökkentése, az önkéntes nyugdíjba vonulás támogatása (azaz a feltétel, hogy a felszabaduló munkahelyre munkanélküli kerüljön), a részmunkaidő foglalkoztatás kiterjesztése, valamint úgynevezett közhasznú munkahelyek létesítése. Az első lépésben a múzeumokban, a bencésodákban, az iskolákban, a szociális gondozásban 60 ezer állást szándékoznak létrehozni.

A munkaidő csökkentéséről különfejtésű a szocialista párt elképzelések. Delors például nem tartja célravezetőnek az ötdikét heti fizetett szabadságot, szerinte csak a heti munkaidő csökkentésével lehet munkahelyeket teremteni. A 39 órás heti munkaidő bevezetésével Franciaország lesz az első nyugat-európai állam, ahol törvényesen heti 40 óránál kevesebbet dolgoznak. A munkaidő-csökkentési program szerint 1985-ig elérni a heti 35 órát, a fizetéseket azonban továbbra is a 40 órás munkaidő alapján adják.

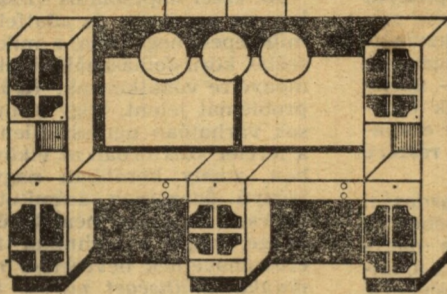
Dr. Török Ádám

A-kategóriájú, belvárosi vállalat önálló munkakörbe

felvesz

nagy számviteli-pénzügyi és szervezési gyakorlattal, közép-, illetve felsőfokú végzettséggel rendelkező dolgozókat. „Képzett dolgozóknak magas jövedelmet biztosítunk, 4224” jellegre, a Felszabadulás téri hirdetőbe.

SZALONMODUL

Daru-üzemeltetők!

Értesítjük tisztelt megrendelőinket, hogy megkezdtek a SZOT munkavédelmi ajánlásának megfelelő

El-621-es típusú életvédelmi segédberendezések szerelését

egyelőre a benzines segédmotoros, fixgémes darukra, például a Tatra AB 063-as, valamint KRAZ K 162-es típusúra.

Igénybejelentés telephelyünkön: Budapest, Csorbai u. 5/a. 1119. Telefon: 666-801.

Cseredvölgye MgtSz

Modern fodrászati és kozmetikai bútorok

A bútorok változatos díszítőelemekkel és hétféle színválasztékban készülnek. A megrendeléseket 120 napon belüli szállítási határidőre teljesítjük.

Gyártja: a **Tiszai Bútoripari Vállalat** Megrendelésfelvétel és felvilágosítás a TBV központjában: Csongrád, Felszabadulás u. 61. Telefon: 4/121. Telex: 82-381.

Kazánjavítás

2-20 tonna/óra teljesítményű ipari kazánok javítását vállaljuk.

Gyorsan végzünk

füst- és vízcserét, lángcserét, kazánátalakítást, tüllhevitő- és tápvízmelegítő-cserét, illetve javítást.

A javításhoz szükséges anyagokról és a dokumentációról gondoskodunk.

Varsányi Építő- és Szolgáltató GT

Budapest IX., Viola u. 48. Tel.: 132-965.

A KOSSUTH NYOMDA

a Jászberényi úti új üzemébe

PÁLYÁZATOT HIRDET

VEZETŐI MUNKAKÖRÖK BETÖLTÉSÉRE:

**ofszetüzem-vezetői,
könyvkötőüzem-vezetői,
energetikai üzemeltetési csoportvezetői**

FELTÉTEL: szakirányú egyetemi vagy főiskolai végzettség és legalább hároméves vezetői gyakorlat.

Kérjük, hogy a pályázatokat részletes szakmai önéletrajzzal a vállalat személyzeti és oktatási osztályára nyújtsák be, címe: Budapest V., Alkotmány u. 3.

Profilváltoztatás miatt

eladó

egy 1981 februárjában vásárolt, SZMZS-357 A típusú, telepített

betonacél-egyengető és -vágó gép

A gép 4-10 mm vastag anyagot automatikusan egyenget, méretre vág. Gyári csomagolásban, azonnal átvethető gazdaságunk építkezési kerületének telephelyén. Ár: 193 100 forint.

Gödöllői Agrártudományi Egyetemi Tangazdaság

építkezési kerület Hatvan - Nagybombos 3000. Telefon: Hatvan 18-07. Telex: 25 344. Ugyintéző: Geröly Ferenc, kerületigazgató.

Pályázatot hirdetünk osztályvezetői munkakör betöltésére

Feltétel: szakirányú felsőfokú végzettség és legalább hároméves szakmai vezetői gyakorlat.

Jelentkezni lehet: a FŐVÁROSI CIPŐBOLT VÁLLALAT

személyzeti osztályán Budapest V., Bajcsy-Zsilinszky út 66-68. Tel.: 326-714.

Pályázatot hirdetünk pénzügyi osztályvezetői munkakör betöltésére

Feltétel: szakirányú felsőfokú képesítés (számviteli főiskola) és legalább hároméves szakmai vezetői gyakorlat.

Jelentkezni lehet: a FŐVÁROSI CIPŐBOLT VÁLLALAT személyzeti osztályán Budapest V., Bajcsy-Zsilinszky út 66-68. Tel.: 326-714.

ÁLTALÁNOS ISKOLÁK

Program a fejlesztésre

„Jelentősen növekedett a foglalkoztatottak általános iskolázottsági színvonala, amely 1950-ben (szakmunkásiskolai végzettséggel együtt) 4,7 iskolai év volt, 1970-ben pedig 8,3. Ebben szerepe volt az eseti-levelező képzésnek is. A fejlődés ellenére azonban még mindig jelentős az általános iskolát el nem végzők aránya: a fizikai állomány fele.” (Pekete György: Foglalkoztatás-politikánk. Kossuth, 1981, 243. lap.) Megjegyzendő, hogy az iménti adat vitatható. A legutóbbi népszámlálás szerint a fizikai foglalkozásúak egyharmadának hiányzik az általános iskolai végzettség, de még így is: esztendőről esztendőre „újratermelődik” az épp csak írni-olvasni tudók népes tábora; az a tömeg, amivel vajmi keveset kezdenek a vállalatok oktatási részlegei; amire nem számíthatnak a termékstruktúra korszerűsítésénél, amelyet a korszerű technika közelébe se engedhetnek, lévén hogy „szakmai továbbképzésüket” majd, hógynem az ABC-nél és a négy alapműveletnél kellene kezdeni. Hol az a vállalat, amelyiknek erre ideje, energiája és pénze lenne?

Tanítanak mindenütt

Végül is, mi van az általános iskolával? Példa: „Az ötödik ötéves terv 1062 tanteremfejlesztést tartalmaz... Megvizsgáltuk a fejlesztés alakulását az 1977. december 31-i állapotok megfigyelésén. Az eredeti tervhez viszonyított 83 százalékos teljesítés önmagában is gondot okoz, jelzi, hogy a beruházás, a kivitelezés nem mutat kedvező képet... Ha a tervidőszak végére nem tudunk gyorsabb építési ütemet diktálni, akkor újabb nehézségek jelentkeznek.” (A Fővárosi Tanács V. B. Művelődési Osztályának beszámolója, 1978.)

A két évvel később rögzített tény: „1976-1980 között 980 tanterem épült meg...” (Népszabadság, 1980. január 25.) A 980 tanterem felépítését „eredményes munkának” minősíti a cikkíró és hozzáteszi, ezzel „... a korábbi évek lemaradása behozható.”

Meglehet: a fővárosban behozható, ám ne feledjük, hogy a IV. ötéves tervidőszakban épített 4391 új tanterem mellett 3406 termet megszüntettek. És szaporodnak a generáljavításra szoruló iskolák, s nemcsak az ösrégiek. (Magyar Hírlap, 1980. március 18.) „Az Alsóerdősor utcai iskola 15 éves. Ablakokjával azzal felegetnek, hogy egy napon rázuhannak valakire, a padló cserélni kell, a fűtésövek nagyjából hidegben szétfagyának...”

Budapest, Kőbánya: öt év alatt kétszeresére nőtt az általános iskolások száma. A művelődési osztály vezetője: „minden létező helyiséget, könyvtárakat, úttörő szobákat, szertárakat tantermekké alakítottunk át... Az itt lakók nagy részének három gyermeke van. Erre nem voltunk felkészülve.” Békásmegyere: „Évente 3500 lakás készül el. Az egyik iskolában még a hőkiegészítő helyiséget is tanteremmé alakították át.” (Magyar Hírlap, 1980. március 19.)

Budapest, Újpalota: „28 lakást alakítottak át napközi termékké... A tavalyi 6 helyett az idén már csak 4 osztály diákjait viszik autóbusszokkal más körzetek iskoláiba.” (Magyar Hírlap, 1980. október 8.)

És nemcsak a budapesti gondok: Békéscsabán, a József Attila lakótelepéről naponta 5 osztály tanulót kísérik egy másik általános iskolába, ahol emiatt csak két műszakban taníthatnak, Somogyban a kisiskolások egyharmada egész éven át utazik, mert hogy megvalósították a körzetesítést. Tölnában 1300-zal több első kezdte meg a tavalyi tanévet, mint ahány nyolcadikos végzett. Bár a megyében — az egész országban — 12 új tanterem adtak át, a városokban nem mellőzhető a kétnyitások tanítását.

Pénz már van

A Fővárosi Tanács V. B. művelődési osztályának már említett beszámolója megállapítja, hogy „... a tanköteles koron befejezi az általános iskolai tanulmányait”. Három évvel később: „Pontos eredmény, hogy a tankötelezettség teljesítése évől évre javul. A fővárosi gyerekek több mint 99 százaléka befejezi általános iskolai tanulmányait.” (Népszabadság, 1980. január 25.)

Maradjunk inkább az alapkérdésnél: mi van az általános iskolával? S maradjunk — a kérdés változatlanul aktuális — egyetlen biztos ténynél: a fizikai dolgozók egyharmada nem végezte el az általános iskolát. Ma, 1981-ben. Ezek után pedig az újabb kérdés: mi lesz az általános iskolával? Alig egy éve,

az Oktatási Minisztérium illetékes főosztályának vezetője a kérdésére még így válaszolt: „Kérem, ha megmondták nekem, mennyi pénzt kap a tárcá a VI. ötéves tervre, akkor majd beszélhetünk... Addig semmi értelme.” Alig egy év múltán Oktatási Minisztérium már nincs, költségkezelés viszont van: „Az általános iskolai ellátással kapcsolatos beruházási célokra 14-16 milliárd forint fordítható.” Ismétlem: e 14-16 milliárd csakis a beruházási célokra fordítható. „A hálózat működését szolgáló költségvetési kiadások növekedési üteme magasabb a társadalmi közkiadások és a kulturális ágazat költségvetési kiadásának átlagos növekedési üteménél.”

Hogy mennyivel magasabb, s hogy végül is mi a végösszeg, arról nem szól „Az általános iskolai ellátás társadalmi-gazdasági programja”, amiből az iménti mondatokat idéztem, s amit nemrég fogadtott el a Minisztertanács, jóváhagyva a program végrehajtásának akciótervét is.

A program általános érvényű tényekkel, adatokkal erősíti meg az eddig csak kiragadott példákkal illusztrált helyzetképet. „Az általános iskolai tanulók száma 1976-80 között több mint százszerezéssel nőtt...”, viszont „... az oktatás átlagos feltételei azonos szinten maradtak... A tanulócsoportok átlagos létszáma valamelyes emelkedett... A személyi és tárgyi hiányosságok következtében a napközli-otthonok lényegében, gyermekmegőrző feladatot látnak el, az oktatást-nevelést jobban segítő tevékenység nem bontakozhatott ki megfelelően...”

E megállapítások elsősorban a városokra és a nagyobb településekre érvényesek, miközben a községek és falvak százaiban e helyzet sokkal kedvezőbb, sőt, mert e települések népességmegtartó képessége csökken, sok helyen az iskolák is megszűnnek. Köztes megoldás a körzetesítés (ma 70 ezer kisdíktól ingázik iskoláig és az otthona között), ám ne legyünk túlságosan nyugodtak: az agyonzsúfolt városi iskolák környékén elenszedett falusi tanterem egyre inkább megfontolandó társadalmi problémákat jeleznek. És nem biztos, hogy a kistérségekben működő iskolák felszámolása — arra való hivatkozással, hogy a szakosított oktatás feltételei csakis a körzeti iskolákban teremthetők meg — enyhítene e problémákat.

„Országosan, átlagosan”

A program szerint „az új iskolák jelentős része a városokban, a fejlődő ipari településeken és a körzeti iskolai központokban épüljön”. Igaz: az ellátási színvonal kiegyenlítése érdekében a rosszabbul ellátott iskolák feltételeit fokozatosan szükséges javítani, ám ez, mint csúszk — értelemszerűen — a túlszűfolt településekre vonatkozhat, még akkor is, ha a társadalmi-gazdasági program leszövegi, hogy „... minden tanítási célra alkalmas, vagy a biztonságos működésére alkalmas, a társadalmi és gazdasági program megfogalmazói a reálisok számoló racionálisabb intézkedéseket sürgetik.

Az ésszerűség iránti igény nyilvánja a következő években megvalósítandó program egyéb részleteit is: a tanulókról való szociális gondoskodás jobb megszervezését (napközi, étkeztetés, orvosi ellátás stb.); a tervidőszakban várhatóan 10-11 ezerrel bővülő pedagógusgárda munkafeltételeinek javítását (nemcsak az új nevelési dokumentumok bevezetésével, hanem adminisztrációs terhelésük mérséklésével, szociális helyzetük további javításával is).

A program által elképzelt módon az „ellátottsági színvonal” az osztálylétszámra és a pedagógusokra jutó tanulólétszám — a korosztályok létszámának növekedése ellenére országosan és átlagosan megtartható.”

Vértés Csaba

ÁRFOLYAMOK

MAGYAR NEMZETI BANK

Hivatalos devizaárfolyamok

Érvényben: 1981. október 13-tól

Devizanem	Vétel árfolyam	Közép 100 egységre	Eladási árfolyam
Angol font	6 417,53	6 423,95	6 430,37
Ausztrál dollár	2 388,90	2 392,89	2 396,88
Belga frank	92,58	92,67	92,76
Dán korona	490,86	491,13	491,41
Francia frank	632,71	632,33	631,95
Hollandi forint	1 396,19	1 397,39	1 398,59
Japán jen	190,71	190,86	191,01
Kanadai dollár	2 388,48	2 391,37	2 394,26
Kuvaiti dinár	12 267,34	12 276,62	12 285,90
Norvég korona	291,33	291,52	291,71
NSZK márká	1 545,45	1 547,00	1 548,55
Olasz líra*	29,56	29,39	29,22
Osztrák schilling	290,63	290,85	291,07
Portugál escudo	53,84	53,89	53,94
Spanyol peseta	36,43	36,32	36,26
Svéd korona	1 786,38	1 786,77	1 787,16
Svájc frank	629,88	630,51	631,14
Török líra	2 697,29	2 700,00	2 702,70
USA dollár	2 466,75	2 470,22	2 473,69

Figyelő index
1981. okt. 1. Előző hét = 100
(középfolyamra számítva)

Devizanem	1981. okt. 1.	Előző hét = 100
Angol font	102,25	102,25
Ausztrál dollár	98,33	98,33
Belga frank	100,51	100,51
Dán korona	100,00	100,00
Francia frank	99,02	99,02
Hollandi forint	100,00	100,00
Japán jen	99,25	99,25
Kanadai dollár	100,00	100,00
Kuvaiti dinár	99,25	99,25
Norvég korona	100,00	100,00
NSZK márká	102,99	102,99
Olasz líra*	101,53	101,53
Osztrák schilling	101,59	101,59
Portugál escudo	100,00	100,00
Spanyol peseta	100,00	100,00
Svéd korona	101,65	101,65
Svájc frank	100,85	100,85
Török líra	100,00	100,00
USA dollár	99,15	99,15

Államközi megállapodásokon alapuló hivatalos árfolyamok

Érvényben: 1981. október 13-tól

Pénznem	Vásárolható legmagasabb bankjegycimlet	Árfolyam 100 egységre, forintban
Albán lek	—	156,59
Bolgár leva	200	1 676,14
Csehszlovák korona	50	170,00
NDK-ron	—	810,42
Kubai pe-o	20	1 328,80
Lengyel zloty	1 000	62,50
Közvetlen magyar NDK-márka	100	322,87
Római lek	100	484,00
Szovjet rubel	100	170,00
Vietnami dong	10	1 700,00
		682,81

Valuta- (bankjegy és csekk) árfolyamok

Érvényben: 1981. október 13-tól

Pénznem	Vásárolható legmagasabb bankjegycimlet	Vétel árfolyam	Eladás
Angol font	50	6 221,23	6 616,67
Ausztrál dollár	50	2 373,10	2 415,98
Belga frank	5 000	89,89	93,45
Dán korona	1 000	466,89	483,57
Francia frank	100	619,04	636,85
Görög drachma	500	57,24	60,78
Hollandi forint	1 000	1 355,66	1 425,52
Japán jen*	10 000	146,73	153,39
Jugoszláv dinár	1 000	81,44	85,66
Kanadai dollár	1 000	2 394,43	2 478,11
Kuvaiti dinár	10	11 211,23	12 049,01
Norvég korona	100	577,07	612,77
NSZK márká	1 000	1 590,29	1 651,41
Olasz líra*	30 000	28,51	29,27
Osztrák schilling	1 000	214,22	221,48
Portugál escudo	5 000	52,27	53,51
Spanyol peseta	5 000	35,42	36,62
Svájc frank	1 000	1 725,11	1 842,43
Svéd korona	100	611,59	649,43
Török líra	1 000	24,58	25,82
USA dollár	100	2 366,11	2 473,23

*1000 egységre

Gazdasági joggyakorlat

Milliók kötbér hibás teljesítésért

Az Industrialexport a Kecskeméti Konzervgyárral kötött szerződésben ételkonzervek folyamatos hőkezelésére szolgáló berendezés szállítását vállalta. Többszöri javítás és átalakítás után a gép probaüzemelésre befejeződött, de kiderült, hogy az átalakítás folytán teljesítménye csökken. A gyár ezt kifogásolta, de az exportáló vállalat a további javítások elől elzárkózott. Ezért a gyár a 13,5 millió forint értékű berendezésnek a szerződésben meghatározott teljesítmény eléréséhez szükséges átalakítására, valamint 1 millió 80 ezer forint kötbér kifizetéséért pert indított ellene.

A Kecskeméti Megyei Bíróság szakértői vizsgálatot rendelt el. E szerint a berendezés a szerződésben vállalt teljesítményt nem nyújtja, de félési munkával kijavítható. Ezek után a bíróság az exportáló vállalatot 8 százalékos kötbérnek megfelelő 1 millió 80 ezer forint megfizetésére és arra kötelezte, hogy a berendezést meghatározott időn belül javítsa ki.

És ítélet elleni fellebbezésében az Industrialexport arra hivatkozott, hogy a berendezés biztonságban nem javítható ki. Megkísérelése a várható magas költségek miatt jelentős népgazdasági kárral járna. A vállalat véltenséget nem tudta bizonyítani, ezért kötbér fizetésére kellett kötelezni.

Lyukkártyás adatrögzítésre felajánljuk szabad kapacitásunkat

Allandó jelleggel is vállalunk nagy tömegű adatrögzítést. Bizonylatok, lyukkártyaátadás és -átvétel, az ügyfél igényének megfelelően.

**KSH SZÜV
Zalaegerszegi
Számítógéppont**

Zalaegerszeg,
Ságvári u. 25. 8900
Telefon: 12-287.
Telex: 03-3304.

Pályázatot hirdetünk

két gyáregységvezetői
(a kalocsai és a kiskőrösi telepünkre)
egy műszaki osztályvezetői
egy épületgépész
állás betöltésére

Az épületgépész munkakörre: beruházási és fenntartási munkáink gépésztervezési feladatainak elvégzése, a szakszerű kivitelezés ellenőrzése.

Feltétel: legalább ötéves szakmai gyakorlat és legalább szakirányú főiskolai végzettség.

Munkabér: megegyezés szerint.

**Kalocsai Sütő és
Édesipari Vállalat**

Kalocsa, Tomori u. 56. Pf. 33. 6301

A-kategóriájú, budapesti gépipari vállalat pályázatot hirdet számviteli főosztályvezetői munkakör betöltésére

Számviteli gyakorlat és megfelelő képesítés szükséges.

A jelentkezéseket részletes önéletrajzzal, „2 év 5082” jellegére, a Felszabadulás téri hirdetőbe kérjük.

Technológiai szereléssel foglalkozó gyár pályázatot hirdet árosztályvezetői munkakör betöltésére

Feltételek:

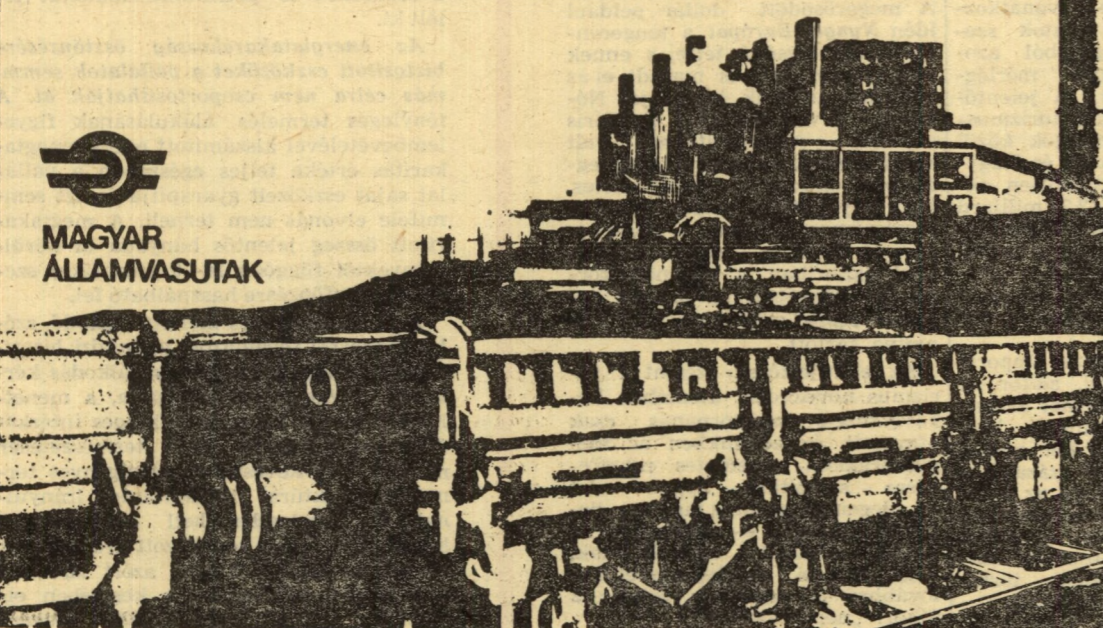
felsőfokú közgazdasági végzettség, árszakértői képesítés, műszaki ismeretek, legalább ötéves vezetői gyakorlat.

A pályázatot az önéletrajzzal „Arosztályvezető, Figyelő” jellegre, a kiadóba kérjük.

A TERMELŐTŐL A FELHASZNÁLÓIG:

IPARVÁGÁNYON

ENERGIATAKARÉKOS, GYORS

**MAGYAR
ÁLLAMVASUTAK**

Forgácsolási kapacitással és gépgyártási tapasztalattal rendelkező

vállalatokat keresünk hosszú távú rekonstrukciós munkában való közreműködésre

Feladat: közepes bonyolultságú, általános forgácsolási és szerelési technológiával gyártható gépek gyártása kis és középszeriában, 1982-től '90-ig, évenként visszatérő feladatként.

Érdeklődni lehet:

Mátravidéki Fémművek

Sírok
Telefon: Eger 13-222, 252-es mellék.

Vállalatoknak, közületeknek bármilyen jellegű

takarítási, lomtalanítási, féregirtási munkát végez a Főszöke Gazdasági Társaság takarítórészlege

Gyors, megbízható munka, előnyös díjtételek, kedvező fizetési feltételek.

A megrendelések felvétele:
Budapest IV., Megyeri út 37. 1044
Telefon: 692-415, 693-599.
Telex: 22 5968.

Várjuk megrendeléseiket

Budapest belterületén levő textilipari szövetkezet

felvesz

felsőfokú szakmai képesítésű munkaügyi osztályvezetőt

Jelentkezés: részletes önéletrajzzal „Szövetkezeti gyakorlat, 5776” jellegre, a Felszabadulás téri hirdetőbe.

Átvesszünk szelektíven kezelt galvániszapot

Komárom megyei Talajerőgazdálkodási Vállalat

Tatabánya III., Kolozsvári u. 15.

Telefon: 11-345, 10-914.

Ügyintéző: Hopka Lajos

ÜLÉS A KAMARÁBAN

A marketing napjainkban

Az elmúlt negyedszázad jelentősebb hazai közgazdasági vitáiban általában nem közvetlenül a marketingről volt szó, de az egymással ellentétes vélemények a *marketing létjogosultságát* illetően is elkülönültek — állapította meg dr. Csikós-Nagy Béla államtitkár a Magyar Kereskedelmi Kamara Marketing Tagozata múlt heti tisztújító ülésén tartott előadásában. Az előadó négy vitát — a gazdaság és a technika viszonyáról, az árak struktúrája alakításáról, a termelés vagy kereslet elsődlegességéről és a növekedés vagy egyensúly prioritásáról folytatott eszmecsereket emelt ki.

Az MSZMP KB 1977. október 20-i, hosszú távú közgazdasági politikánkról és a termelési szerkezet fejlesztéséről szóló határozata végrehajtásának vizsgálata kapcsán az államtitkár részletesen szólt a tervezés, a szabályozás, a szervezeti rendszer valamint a nemzetközi munkamegosztás egyes kérdéseiről.

Megállapítása szerint tervezdalkodásunk eddigi több mint három évtizedében még soha sem sikerült *redős távlati* tervet készíteni. Időközben ugyanis mindig megváltoztak a számításba vett feltételek. Középtávú tervezésünk nagyon fontos új vonásának nevezte a *nyitottságot*, vagyis azt, hogy a tervben foglalt számok ne merevüljenek meg gondolkodásunkat és cselekvésünket, ne akadályozzák meg a változásokhoz való alkalmazkodásunkat. Bár a célok bizonyos szám-*szerszerűsítésére* természetesen szükség van, ennél is fontosabb azonban azoknak az *ügynevezési „rögzítési programoknak”* a kidolgozása, amelyek célja annak feltárása, hogy *hogyan* lehet a tervet megvalósítani.

Az előadó szerint ma már világosan látható, hogy 1968-ban valójában nem annyira decentralizált, mint inkább a gazdaság monetarizálása, vagyis a pénz aktív szerepének növelése kezdődött el. Ezzel kapcsolatban a *tőkeáramlás* megoldatlanságát nevezte egyik legnagyobb gondunknak, mivel ez struktúrpolitikai-*val* foglalkozva kifejtette, hogy különbséget kell tenni a *dekonjunkció* és a *nem hatékony* termelés okozta problémák között, s ezért indokoltnak tartotta például a kohászatnak nyújtott segítséget.

Az *ármechanizmus* valós ellentmondásának tartotta a bázisszámítást, vagyis azt, hogy a kevésbé hatékony de eredményeit javító vállalat kedvezőbb pozícióban van, mint az a kiugróan gazdaságos szervezet, amely azonban nem képes tovább javítani hatékonyságát. A *bázisszámítás* felől azonban — mint mondta — már elkezdődött az eltörlődés a „szint”-szemlélet felé. Az ármechanizmus következetlenségét, s kivételeket ért bírálatok kapcsán az államtitkár kijelentette, hogy a gazdaságot nem lehet *egyetlen „kaptárára”* húzni.

A mai vállalati szervezeti rendszerrel kapcsolatban az előadó kifejtette: a fő probléma az, hogy a vállalatok elsősorban a felsőbb szervek felé orientálódnak, egymástól való elválasztásuk gyakran mesterséges, s a vállalatközi kapcsolatok gyengék. Ennek megszüntetéséhez azonban nem átszervezési kampányra van szükség, hanem az *organikus* fejlődés feltételeinek megteremtésére.

A nemzetközi munkamegosztásban a KGST-n belüli együttműködés intézefikálására törekedünk. Minden piacaon az a célunk, hogy minimalizáljuk azt a veszteséget, amely alkalmazkodásunk lassúságából adódik. Ez feltételezi a termelés és kereskedelem mainál sokkal szorosabb együttműködését.

Az előadást követő vita során felvetődött, hogy a vállalatok belső szervezeti felépítésében a kereskedelmi igazgató a gazdasági és műszaki igazgatóhoz képest általában még mindig alárendelt szerepet játszik. Gyakran csak összesíti a termelést és értékesítést, s nem képes az értékesítési szempontokat érvényesíteni a termelésben és a gyártmányfejlesztésben. Egy felszólaló arra hívta fel a figyelmet, hogy a világpiacon az átlagosnál jobb minőségű termékek áremelkedése jóval meghaladja az átlagot, az átlagos minőségűeké viszont még az átlagot sem éri el. A vita során ugyancsak nagy hangsúlyt kapott, hogy a marketing megvalósításának alapvető feltétele a vállalati önállóság és érdekelttség biztosítása. —a.

MOST HALLOTTUK:

Dénes István igazgató: Új üzletek a Zenit közreműködésével

A magyar ipari üzemek részére, a külkereskedelmi vállalatok közreműködésével — 1981-ben 100 millió dolláros importot bonyolítottunk el. Tavaly a behozatalunk 108,8 millió, 1979-ben pedig 80 millió dollár volt. 49 külföldi céggel van kizárólagos képviseletünk, 18 vállalattal pedig eseti szerződésünk. Belföldön a Medimpex-szel, a Chemokomplex-szel, a Növekedés és a Technoimpex-szel és az Agrotrosz-tal van üzleti kapcsolatunk. Az importon kívül igyekszünk a magyar exportot is elősegíteni, s így az idén már 6,4 millió dollárért adtuk el fűtőket Japánnak, vegyianyagokat és órákat Svájcnak, takarmánykeverő alkatrészeket Dániának. Ezenkívül 3 millió dollárért exportáltunk Ausztriának olajgépeket, klímaberendezéseket részlegesen, villanymotorokat, hengerrel árukat. Fontosnak tartjuk, hogy a külföldi cégek és a magyar vállalatok között olyan együttműködések alakuljanak ki, amelyek a hazai fejlesztéseket segítik, később pedig az országnak devizabevételt jelentenek. Így több kutatóintézet, vegyipari üzem, gyógyszer- és textilgyár között megkezdődött a közös termelési és kutatási programok kialakítása. A svájci Ciba-Geigy-vel és az NSZK-beli ENKA céggel közös kutatási programunk van, sőt mindkét vállalat számos licenct, know-how-t adott át a magyar gyógyszeriparnak és a textiliparnak. Így a Ciba Geigy-től vettük át a Katergan know-how-ját, több állatgyógyászati termék gyártási eljárását, valamint újítja a színezési technológiát stb. Az ENKA cég és több magyar textilipari üzem között kooperáció alakult ki, több know-how-t vettek át a hazai gyártók.

Igyekszünk olyan külföldi gépek vásárlását elősegíteni, amelyek itthon a ter-

melés növelését, korszerűsítését szolgálják. Így az osztrák Bizerba cégtől jelenleg 5 millió osztrák schilling értékű gépek érkeznek Magyarországra, elsősorban olyan speciális mérlegek, amelyek programvezérléssel működnek, s a szakmankénti sajátosságokat figyelembe veszik. A közelmúltban a Taurus gyár vezetői tárgyaltak a Bizerba vezetőivel: a Szovjetunióból érkező króm átvételéhez a Bizerba szállítana speciális mérlegrendszert, automata átvételeket. Ugyancsak tárgyalások folynak a BUDALAKK és az osztrák cég között olyan technológiát átvételéről, amely lehetővé teszi a korszerű miniumgyártást. A dán Funki cég 5 millió dán koronáért átadja a Nádudvari Vörös Csillag és az Új Élet Termelői Egyesület részére a nedves kukorica légmentes tárolójának a know-how-ját és az ehhez szükséges berendezéseket is szállítja. Ezenkívül megkezdődtek a tárgyalások a mezőgazdasági és erdőgazdasági hulladékok energiaszorosítás technológiájának átvételéről. A svéd Atlas-Copco cég már évek óta exportál Magyarországra berendezéseket, az idén 12 millió svéd koronás a szerződésük; így bányagépeket, légkompresszorokat, szerzőmákat szállítanak. Továbbá importjárt is megkezdődtek a tárgyalások. A svájci Bühler cég 1,2 millió svájci frankért adott el a Katergan Sikküveggyárnak és a Taurusnak pneumatikus szállítókat. A legfrissebb üzleti megbeszélések szerint jövőre különböző élelmiszer-ipari komplett gépsorok importja szerepel napirenden.

Jövőre olyan megállapodásokat készítenek elő, amelyek kapcsolódnak valamely magyar termék eladásához. Ennek érdekében több külföldi cég 1982-ben Magyarországon bemutatót rendez.

ÁRFOLYAMOK

MAGYAR NEMZETI BANK

Hivatalos devizaárfolyamok

Devizanem	Érvényben; 1981. december 8-tól		Figyelő index	
	Vételi ártály am	Közép 100 egységre, forintban	1981. okt. 1. = 100	Előző hét = 100 (középtárfolyamra számítva)
Angol font	6 655,43	6 662,09	6 668,75	106,04
Ausztrál dollár	3 948,49	3 952,44	3 956,39	100,00
Belga frank	31,47	31,56	31,65	99,31
Dán korona	480,53	481,12	481,61	99,57
Francia frank	614,05	614,66	615,27	98,16
Hollandi forint	1 415,79	1 417,21	1 418,63	107,27
Japán jen*	151,93	151,99	152,05	102,90
Kanadai dollár	2 921,29	2 923,21	2 925,19	100,00
Kuvaiti dinár	12 297,20	12 309,51	12 321,82	99,49
Norvég korona	602,22	600,12	600,72	102,17
NSZK márká	1 539,15	1 540,69	1 542,23	102,56
Olasz líra*	28,50	28,93	29,36	102,49
Osztrák schilling	220,71	220,93	221,15	102,89
Portugál escudo	33,42	33,47	33,52	99,22
Spanyol peseta	36,14	36,18	36,22	99,85
Széjci frank	1 849,21	1 851,06	1 852,91	105,70
Svéd korona	627,34	627,97	628,60	100,00
Tr. és Gt. rubel	2 597,40	2 600,00	2 602,60	98,30
USA dollár	3 439,53	3 442,97	3 446,41	98,28

Valuta- (bankjegy és csekk) árfolyamok

Pénznem	Érvényben; 1981. december 8-án	
	Vásárolható legmagasabb bankjegycímletek	Vételi ártályam 100 egységre, forintban
Angol font	50	6 482,23
Ausztrál dollár	50	3 833,87
Belga frank	5 000	94,31
Dán korona	1 000	485,70
Finn márká	100	775,12
Francia frank	100	596,22
Görög drachma	500	55,43
Hollandi forint	1 000	1 374,69
Japán jen*	10 000	150,44
Jugoszláv dinár	1 000	76,00
Kanadai dollár	100	2 809,13
Kuvaiti dinár	10	11 940,22
Norvég korona	100	585,03
NSZK márká	1 000	1 494,47
Olasz líra*	50 000	28,06
Osztrák schilling	1 000	214,30
Portugál escudo	5 000	51,87
Spanyol peseta	5 000	35,09
Széjci frank	1 000	1 795,53
Svéd korona	100	609,13
Török líra	1 000	25,65
USA dollár	100	3 339,68

*1000 egységre

A szállítási fegyelem ártényező

Az elmúlt években számos jogi, szervezeti változás történt a külkereskedelemben azzal a szándékkal, hogy a szűkebb és tágabb értelemben vett külpiaici munka gazdasági eredményessége javuljon. Az életbe léptetett változások sorába tartozik a külkereskedelmi *szakszervezet* és a külkereskedelmi forma bevezetése és elterjesztése, újabb termelő vállalatok *külkereskedelmi joggal* való felruházása, a partnerválasztás lehetőségeinek biztosítása, a profilnevelő szakképzés létrehozása.

Az eredményes külpiaici értékesítésnek mindemellett továbbra is alapvető feltétele és követelménye a szállítási szerződések maradéktalan és pontos teljesítése; enélkül a jogi és szervezeti korszerűsítés nem vezet célhoz.

A belföldi szállítási kapcsolatokban fellelhető hiányosságok a legélesebben a sajtószállítás elszámolási formában figyelhető meg. Ezt a kapcsolati formát olyan áruértékesítés — az ügyvezetés apró cikkei — alkalmazzák, ahol a külkereskedelmi vállalat számos kis szállítóval áll kapcsolatban. A sajtószállítás kapcsolatban a külkereskedelmi vállalat a vásárló ezért a szerződéseszeket (késedelmes, hibás teljesítés, minőség) és mennyiségi kifogásokat, meghívásokat) itt jobban mérhetők, mint az egyéb kapcsolati formákban. A szállítási fegyelem lazaságai problémái, többek között arra vezethetők vissza, hogy a külkereskedelmi kapcsolatok fenntartása érdekében a szerződésesség nem a rendelkezésbe szabályozott kötbér és kártérítés érvényesítésével szankcionálja, attól gyakran *eltekint* az export jelen és jövőbeni biztosítása érdekében. Ennek emuláztatása viszont a szállítási fegyelem lazaságát konzerválja.

A szerződésesség, a késedelmes és hiányos teljesítés a bizományi elszámolási formánál sem ritkaság, de a fejlettebb elszámolási rendszerből adódóan az itt jelentkező veszteséget mindig a kárközóra hárítják, tehát szankcionálás nem jelenik meg.

A társasági kapcsolatokban működőközös érdeke, hogy minőségileg kifogástalan árut, előírt határidőben és mennyiségben szállítsanak ki, ehhez fűződik a tagok anyagi érdekelttsége is. A társasági kapcsolati formában a szerződésesség száma örvendően csökken.

A továbbiakban tekintünk át a szállítási szerződések teljesítésénél felmerülő konkrét és tipikus problémákat. Megfigyelhető — általában a nem rubel elszámolás kivételben — hogy bizonyos külszervezetek felett az iparvállalatok általában különös figyelmet fordítanak a teljesítésre és olykor áldozatok árán is teljesítik a szerződést. (Például a VBKM rendkívül nehéz körülmények között miniszterien teljesítette a római atlétikai EB-vel kapcsolatos szállítási kötelezettségét). A nagyvolumenű exportok teljesítése közepette azonban a kisebb megrendelések teljesítése részben vagy teljeskörűen gyakran elmarad. Ez a magatartás a piac megtartását vagy a piacra való bejutást veszélyezteti, mert a kisebb és nagyobb volumenű rendelések között a tapasztalatok szerint kimutatható a kapcsolat.

A szállítási szerződések teljesítésének egyik legfontosabb minősítője az *export árak minősége*. A minőségi hibák egyik oka, hogy sok iparvállalatnál a minőségvédelem és ellenőrzés nem követte a termelés méreteinek, volumenének növekedését.

A külkereskedelmi vállalatok a minőségi hibák esetében az *áru kicserélésére* vagy *kijávitására* tesznek javaslatot, tehát az iparra hárul a hiba kijávitásának költsége. Elfőrdül, hogy az iparvállalat nem is tudja a reklamált árut a kívánt minőségre kicserélni és kénytelen *áruvesztést* adni.

A minőségre közvetett módon a szállítás és csomagolás is hat. A helytelen csomagolásból és a nem megfelelő fuvarszervezők igénybevételeiből származó károk devizában jelentősek lehetnek. Egy további kárforrás — illetve a szerződések hiányos teljesítésének tüpushibája — a nem megfelelően felületkezelt anyagok beépítése, felhasználása különösen értékesítő gépekbe, szállítóeszközökbe.

Az exportrendelések szerződés szerinti teljesítése ártényező. Negatív előjellet is — a hibás, a késedelmes teljesítés, szállítás csökkent a bevételt — és pozitív módon is: a megbízható határidőre és állandó minőségben szállított partnernek jobb árat fizetnek. Ebben az összefüggésben a *szállítási fegyelem* javítása szervezeti és az áruválasztás, az árbevétel és az exportgazdaságosság növelésének.

Gergely István

A MEGOLDÁS ELŐTT?

A fejlett tőkés országok vezetőinek rutinszerűen vált csúcstalálkozója sem kerülhette az ilyen összejövetelek árnyoldalait: minél többen várnak fölül a másokat elsávosító, az ipari termelés azóta esaknem szakadatlanul növekszik. Az USA gazdasága 1981. I. negyedében éves szintre átszámítva 8,6 százalékos ütemben bővült, s ha ez a II. negyedre minusz 1,9 százalékkal esett is, még mindig nem kérdőjelezhető meg alapvetően az egész évre „tervezett” 2,4 — 2,6 százalékos reálnövekedés. Japán gazdasága a múlt évben ért el a nagy országok között egyedülálló, 4 százalékos növekedést, s ez várhatóan idén sem csökken 3,5 százalék alá. Igaz, az ipari termelés üteme ez idén alábbhagyott — de ebben szerepet játszott, hogy a szigetország exportjai Ottawától igyekvően kisebb mérsékelni exportjukat. Az újabb élnélküli viszont egyértelműen elsősorban a dollárhoz képest gyenge yen által is támogatott exportverseny-képességet várják.

Münchhauseni fogás

Nyugat-Európa valamennyi országa ellenben a vártnál is sokkal hátrányosabb helyzetbe került 1981 közepére. Az az elkerülhetetlenül számláltak, hogy a növekedés lelassul — a visszaesés szintje a mai napig tartó elhúzódásával azonban aligha. Még kínosabb, hogy a nagyobb nyugat-európai országok egymáshoz képest is igen ellentmondó kibakalási kísérleteket dolgoznak ugyan, de mindnyájk lehetőségét változtatlanul és nagyértékben függnek az amerikai dinamizmus fennmaradásától. Harapófogóba került elsősorban a nyugatnémet gazdaság: itt a belső kereslet az év eleje óta tartósan nyomott, amit csak a kamatszint mérséklése változtatna meg. (A kormány a költségvetéssel kénytelen ugyanis „túl óvatosan” banni: részben a már felhalmozott tetemes deficit, részben annak általában is alacsony hatásfoka miatt.)

A kamatmérséklést ismeretesen akadályozza az amerikai kamatoknak a rövid lejáratú tőkére gyakorolt elszívó hatása. A nyugatnémet márka így előállt gyengesége más oldalról kedvezően hat ugyan az export-rendszerállományra (ez most talán az NSZK gazdaságának egyetlen pozitív tényezője) — de a külföldi értékesítés fellendülésében még is elsősorban az amerikai piac dinamizmusába való bekapszolódás lehet döntő. Végül az is igaz: amíg az USA ragaszkodik a szigorú reagan gazdasáspolitikához, nem enyhül az amerikai kamatszint — s ha enyhül is, nem bizonyos, hogy ez a dinamizmus Nyugat-Európa számára is elég lesz-e. Münchhauseni fogásra van szüksége Nyugat-Európának 1981-ben: saját hajánál fogva kelene kisegítenie magát a felgyülemlett ellentmondásokból.

Talán éppen az az, amire most az új francia vezetés vállalkozik. Azok az eszközökkel kívánja fellendíteni az idén már stagnálóba átment gazdaságát (költségvetési kiadások, fogyasztói szektor támogatása, adóemelések a vállalkozói szektorban, a pénzügyi politika enyhítése stb.), amelyekről az elmúlt években OECD-szerte mint túlhaladott, eredménytelen, sőt éppen a korábbinál még nagyobb deficitet okozó beavatkozásokról igyekeztek lebeszélni minden országot. Ezt a kísérletet azonban előlételekkel terhelt megfontolásokból távolról sem lehet előre leírni. Annál kevésbé, mert a kontinentális tőkés Európában legfeljebb teljesítménycentrikussága miatt értékelik az angol loryk monetarista útterését, de óvakodnak vállalni annak már világosan elgondolatlan szociálpolitikai konzekvenciáit.

Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy 1981 közepére a fellendülés (vagy annak ígérete) szerkezetiileg is más-más ké-

Ottawa előtt még remélhették, hogy sikerül közös nevezőt találni — most már bizonyos, hogy kinek-kinek a saját útját kell járnia.

Cselekedni — vagy kivárni?

Az USA gazdasága számára ez elsősorban azt a ballasztot jelenti, hogy ha dinamizmus mérséklődik — amit a második-harmadik negyed tényei és előrejelzéseik igazolnak —, úgy a kamatcsökkenéssel nemcsak a hazai kereslet megfelelő élnkelni tartásáról kell gondoskodnia, de számolnia kell azokkal is, hogy minél később következnek az évek, amelyek során a nyugatnémet behurcoló szektor fellendülése elmaradása lavinaszerű hatással járhat más országokban is.

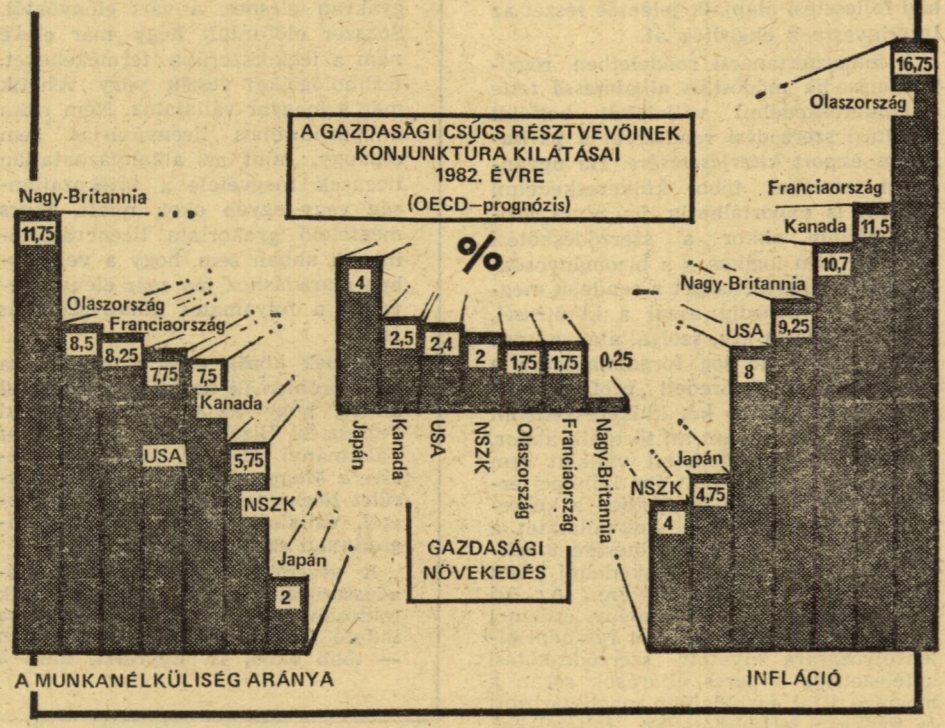
Egy másik kulcsfontosságú kockázati pont maradt Ottawától a francia gazdaságot. Egeelőre nincs jele a francia gazdaság élénkülésének, sőt a munkanélküliség várhatóan tovább nő az év végéig, s az inflációs várakozások is megfordultak: most már éves szinten 16—18 százalékkal számolnak. De ha sem az NSZK, sem Franciaország gazdasága nem kap lendületet az ősz elejére, egész Nyugat-Európa veszélyesen közel kerül egy olyan helyzethez, amelyet a 70-es évek közepén stagfláció jellegűvé vált.

Az OECD 1981 közepén — még az ottawai csúcs előtt — közzétette prognózisát a fő tőkés országok 1981—82-re várható főtobb gazdasági mutatóiról (lásd az ábrát és annak magyarázatát). A szervezet óvatosságát, amellyel optimista és pesszimista variációkat jelöl meg, az azóta bekövetkezett események igazolták. Gyenge vigasz lehet viszont a tagországok számára, ha a növekedés ilyen tartós és erőteljes lassulása árán képesek csak mérsékelni az inflációt és a kereskedelmi-fizetési deficitet. Ilyen körülmények között nő ugyanakkor a kísértés arra, hogy a kivárás politikája helyett — amelyre az NSZK-től kezdve még sok más ország is épít — egyes kormányok, országok elhamarkodott lépéseket tegyenek. Eppen ezért távolról sem bizonyos, hogy ezelt külön-külön megoldják mostani problémáikat, amelyek együttesen nem tudtak győzelműt találni.

Dr. Farkas György

Mit hoz a jövő év?

Nehéz kofferral érkeztek az ottawai gazdasági csúcstalálkozóra a tőkés világ gazdasági nagyhatalmának képviselői. A feladatok közösek: az infláció, a munkanélküliség csökkentése, a gazdasági növekedés hosszabb távú feltételeinek megteremtése. A sorrendiség, a gyengélkedő nemzetgazdaságok gyógyszerét tekintetében azonban koránt sincs egyetértés. Az ellentétes gazdasági érdekek szövetségét az amerikai élnek világpolitikai elképzelései és szövetségi szemben támasztott „elvárási” még tovább bonyolították. Nem csoda hát, ha a csúcs résztvevői — s ebben a megfigyelők nagy része egyetért — ugyanolyan nehéz leheringáltak vissza, mint ahogyan érkeztek. Az idei év — ez már ismert — semmi új nem ígér. Az OECD-szakértői által a jövő évre készített legfrissebb prognózis adatai sem biztatnak fordulattal. Eszerint az infláció üteme alig csökken, a munkanélküliség tovább nő, s a gazdasági növekedés is rendkívül lassú. Persze néhány ponton ez az OECD-prognózis is megkérdőjelezhető: így például az USA gazdasági növekedése amerikai források szerint a prognosztizáltaknál több mint kétszerese is lehet.

Gyors növekedés Távol-Keleten

A Távol-Kelet a nyolcvanas években is a világ egyik leggyorsabban növekedő gazdasági régiója marad. A régióba belül azonban a fejlődés élvonalába az energiában és nyersanyagokban gazdag Malaysia, Indonézia és Ausztrália kerül, a növekedést figyelembevéve, szorgalmas és jól képzett munkaerőre alapozó Japán, Dél-Korea és Tajvan helyett. Ez derül ki a Chase Manhattan Bank egyik leányvállalata, a Chase Econometrics gazdaságkutató intézet nemrég jelent, a térség országai gazdasági helyzetének 1990-ig várható alakulásával foglalkozó tanulmányából.

A 80-as évek új „csodaszékei”

A 80-as évek „csodaszéke”, az elemzők szerint, Malaysia lesz. Az ország bőséges energiája és nyersanyagkészlete révén évi növekedése várhatóan elérheti a 8,8 százalékot. Elsősorban vas- és szénfeldolgozásban, továbbá a hazai kőolajra alapozott petrokémiai iparban várható jelentős beruházás. E feltételezéseket támasztja alá Malaysia idén áprilisban elfogadott (1981—85-ös évekre vonatkozó) negyedik ötéves terve. A terv szerint az ipari szektoron belül a legtöbb beruházásra a tőke-energiája és nyersanyagigénye nehéziparban kerül sor. Előirányoztak például réz- és alumíniumkohó, karbamidalapú műtrágyagyár és kőolajfinomító létesítéseket.

A fejlődést segíti elő az is, hogy Japán — folytatva energia- és nyersanyagigénye, illetve környezetzennyező iparágainak kielégítését — növeli közvetlen tőkeberuházását az országban. Az olcsó malajziai munkabérek pedig a japán mellett a szingapuri, dél-koreai tőkét is vonhatják majd. A malajziai kormány óvatosságot tartóztatja a hazai olajkincs követekzetése a gyors növekedés ellenére sem várható 6 százalékosnál magasabb inflációs ráta.

Kedvezőnek ítélik a Chase Econometrics szakértői a térség két másik, energiahordozókban és nyersanyagokban gazdag országának, Ausztráliának és Indonéziának kilátásait is: 4,1, illetve 7,0 százalékos növekedést várnak. Indonézia esetében úgy tűnik, az ország gazdasági vezetése úrrá tudott lenni a 70-es évtizedre jellemző vágtató (évi 17 százalékos) inflációt, és biztató jel a népesség növekedési rátájának csökkenése is.

Dél-Korea és Tajvan évi növekedési üteme várhatóan 7,2 százalék körül alakul majd (szemben az előző évtized 10 százalékos teljesítményével). Japán növekedése 5,4 százalékról 4,7 százalékra csökken. (Összehasonlításképpen érdekes megjegyezni, hogy Tajvan esetében az 1980 márciusában kidolgozott 10

éves terv az export évi 12,4 százalékos az áruk évi 6 százalékos növekedése és mindössze 1,7 százalékos munkanélküliség mellett 7,9 százalékos évi átlagos reálnövekedéssel számol az 1980-as években.)

A városállamok kilátásai

Az 1970-es évekhez hasonlóan igen gyors növekedést jeleznek a térség két városállamáról: Szingapúrról és Hongkongról (8,9, illetve 8,1 százalék). Mindkét országban jelentős szerkezetátalakítást hajtanak végre, előretörnek a magasabb hozzáadott értékű termékekkel adó iparágak és a szolgáltatási szektor aránya. Figyelemre méltó, hogy a két ország képes gazdasági struktúráját oly módon korszerűsíteni, hozzájárítani a változó világgazdasági környezethez, hogy közben a gazdasági fejlődés nem lassul, továbbra is jóval meghaladja a világ és a fejlett ipari országok átlagát. Ugyanakkor meg kell azt is jelezni, hogy az infláció üteme a számitóképes becslés alapján nő a két városállamban a 70-es évekhez képest: 7,3, illetve 10,7 százalékra. Úgy tűnik, hogy ez az áru- és strukturaváltás és a gyors gazdasági növekedés párhuzamos megvalósításának. Mindenesetre ha az előrejelzés bevalik, a két ország a 80-as évtized végére megközelítheti — elérheti a fejlett ipari országok szintjét, behalphet azok sorába.

	Néhány távol-keleti ország GDP-jének és exportjának évi növekedése, százalékban			
	GDP		Export	
	1969—79	1980—90	1969—79	1980—90
Ausztrália	3,7	4,1	5,3	5,8
Dél-Korea	5,9	7,2	21,6	16,0
Fülöp-szigetek	5,8	5,0	6,5	7,4
Hongkong	8,9	8,1	8,7	6,5
Indonézia	7,1	7,0	21,0	11,4
Malaysia	5,0	8,8	15,1*	11,3
Szingapúr	8,4	8,9	13,2	11,0
Tajvan	10,0	7,2	17,6	9,4
Thaiföld	7,7**	5,3	11,6**	5,9

* — 1971—79.
** — 1970—79.

A Chase Econometrics szakértői szerint a délkelet-ázsiai térség két leginkább problémákkal terhes országa a Fülöp-szigetek és Thaiföld. Várhatóan egyik sem lesz képes úrrá lenni az energiahordozó-importhoz okozta fizetési mérleg-deficiten, amelyet még tovább súlyosbíthat az a tény, hogy mindkét ország órási összegeket költ hadifelszerelés behozatalára.

A régió gyengéi

A Fülöp-szigetek eladósodása már elérte az a szintet, ami fölött a kereskedelmi bankok nem hajlandók az importho-

vábbi finanszírozására. Thaiföld esetében az adósságszolgálati ráta az 1980-as évek végére elérheti az 50 százalékot. Mindkét országnál romlanak a gazdaság fő mutatói: a fizetési mérleg növekvő passzívuma mellett csökken a növekedési ütem (a Fülöp-szigetek esetében 5,9 százalékról 5,3 százalékra), és gyorsul, vagy szinten marad az infláció.

A tanulmány készítői abból indultak ki, hogy a 80-as évtizedben az olajár-növekedés (mely egyik kulcskérdése minden ország gazdasági fejlődésének) évi üteme 11,5 százalékos lesz. Ez a kólaaj jelenlegi kereslet-kínálati viszonyt figyelembe véve, túl magasnak tűnik, legálábbis 1981—82-re nézve. Az alacsonyabb ütemű kóolajáremelkedés Indonézia és Malaysia kilátásait némileg kedvezőtlenebbre, míg a térség többi országát kedvezőbbre módosíthatja.

A régió egyéb fontos nyersanyagának áralakulását illetően: az őn ára évi 10,3 százalékkal (szemben a 70-es évek 18 százalékkal), a gumió 9,7 százalékkal (13,1 százalékkal), a növényi olajoké 8,5 százalékkal (12,3 százalékkal), a búzého 7,2 százalékkal (15 százalékkal), a rizé, mely Thaiföld fő exportcikke 6,3 százalékkal (9,8 százalékkal) nő várhatóan az 1980-as években.

A Chase Econometrics előrejelzéseinek elkészítésére alkalmazott feltételrendszer egyik fontos eleme volt az, hogy a politikai status quo a 80-as években változatlanul fennmaradjon. Ez éppen a két leggyengébb pozíciójú ország esetében kétséges. Fülöp-szigetek elnöki diktatúráját a gazdasági problémák mellett folyamatosan gyengíti a muzulmán felkeléssel vívott belső harc. Thaiföldön a Kambozsával való konfrontáció mellett az egyes katonai csoportok vetélkedése a hatalomért (lásd például az 1981 tavaszán lezajlott államcsíny kísérletét) okozhat az ország teherbíróképességét meghaladó feszültséget.

Az előrejelzés készítői nem számoltak a kereskedelempolitikai konfliktusok elmélyülésével, a protekcionizmus, a mennyiségi korlátozások nemzetközi kereskedelmet akadályozó szerepének növekedésével. Márpedig ez valós probléma elsősorban a térség „új japánjai” (Dél-Korea, Hongkong, Szingapúr, Tajvan) számára, és jelentős mértékben hathat exportnövekedésük ütemére és ezen keresztül gazdasági fejlődésük egészére.

Az említett néhány kérdéses pont ellenére a tanulmány alapján mégis úgy tűnik, hogy a távol-keleti országok (néhány latin-amerikai országból álló csoporttal együtt) az 1980-as években a világ leggyorsabban fejlődő régióját fogják alkotni.

Sz. P.

PERISZKÓP

Az irányítás továbbfejlesztése a Szovjetunióban*

A szovjet gazdaság fejlődésének mai szakaszában a gazdasági mechanizmus legfontosabb alkotóelemei: a népgazdaság gazdasági és társadalmi fejlesztésének állami tervezése és az áru- és pénzviszonyok tervezési szabályozása a termelés és a szükségletek, a tényleges kínálat és a fizetőképes kereslet összekapcsolásával, az áru és pénztömeg mozgásának irányítása a forgalmi folyamatban.

A gazdasági mechanizmus fontos része az árak tervezése, az árak mozgásának összekapcsolása a költségek és a társadalmi érték mozgásával, egységes árendszerek kialakítása közgazdaságilag alátámasztott stabil árszínvonalon és árányokkal. Ugyanakkor széles körben fel kell használni a tervezési és rugalmas árképzést, a hatékonyságot és a minőséget ösztönző felárakat és árendményeket. A termelői és a feldolgozó árak, a költségalkulási irányításával biztosíthatók az egyesületek és vállalatok önálló elszámolási tevékenységének gazdasági feltételei.

A beruházási politikában és a folyó költségek fedezésében tervezési és pénzügyi és hitelszabályozás kiterjedt egyrészt a pénzügyi és hitelesítőképzés, másrészt az irányítására, az árban is jelentős pénzügyi szabályozók (forgalmi adó, stb.), vagy az árban nem jelentkező költségvetési befizetések (eszközleltetési járulékok, jövedelmi adó, hitelkamat stb.) felhasználására, másrészt a beruházási eszközök elosztására a népgazdasági tervek és célpogramok teljesítése, új létesítmények építése, a régiók rekonstrukciója érdekében.

Az egyszeri és folyó ráfordítások centralizált, főtáhatóági és vállalati forrásai között optimális arányok kialakításának kritériuma a maximális népgazdasági és önálló elszámolási hatékonyság. Minél magasabb egy vállalat jövedelmessége, annál több eszközt fizethet be a költségvetésbe, annál több lehetősége van a termelés bővítésére és korszerűsítésére belső forrásokból, kollektívánál inkább érdekelt a hatékony gazdálkodásban. Ezzel szemben minél alacsonyabb a jövedelmesség, vagy minél nagyobb a veszteség, annál több költségvetési dotációra és hitelre van szükség a vállalat normális működéséhez, annál gyengébb az önálló elszámolási érdekesség. Csak a terv és az önálló elszámolási szerves egysége, az árjellegű, pénzügyi és hitel-szabályozók hozzájáruló kezelése, a kollektívánál az olcsóbb termeléshez és a racionális gazdálkodáshoz fűződő érdekesség révén számolható fel a veszteséges és érhető el az önálló elszámolási jövedelmesség optimális mértéke.

A gazdasági mechanizmus csak akkor befolyásolja az árakat és a társadalmilag szükséges irányban, ha a gazdálkodás eredményesebbé tétele, több, olcsóbb és jobb termék előállítására, a fogyasztók igényeinek kielégítésére és mindezek alapján a gazdasági növekedés gyorsabb ütemére orientál.

A legnehezebb helyzetben az alacsony jövedelmességű és a rafizetéses vállalatok vannak. Mivel öszznépi tulajdonban vannak, természetesen dolgoznak és fejlődnek a költségvetési dotációk és a szükséges anyagi eszközök kiutalása alapján. Megengedhetetlen azonban, hogy ebben a helyzetben a vállalatok erőfeszítéseket ne a belső tartalékok felállítására és a termelés továbbfejlesztésére irányítsák, hanem arra, hogy még több nem tejtírdó dotációhoz juthassanak, tervekük csökkentéséhez és árakait emelhesse, gyakorlatilag más kollektívák tiszta jövedelmét felülte. Az ár-, pénzügyi és hitelmechanizmus hozzájáruló felhasználásával, megfelelő ösztönzéssel, a költségcsökkentés belső tartalékainak mozgósításával számos veszteséges vállalat vagy tevékenység helyzete megváltoztatható.

A vállalatnak és egyesületnek bevételeikből kell fedezniük kiadásait, tehát veszteség nélkül kell dolgozniuk, gondoskodniuk kell a költségvetési befizetésekről, az újratermelés és a korszerűsítés tervezési üteméről. Ha a vállalati felhalmozás elkezdi nem elegendő, állami hiteletet kell felhasználni, ami hozzájárul a beruházások hatékonyságára tételéhez. Ami a közvetlen költségvetési finanszírozást illeti, ez az országos jelentőségű nagyszabású programok végrehajtásához szükséges beruházások koncentrációját szolgáló eszköz. Hatékonyabbá tétel érdekében alkalmazásában erősíteni kell az önálló elszámolási elveket.

A tervezési irányítás továbbfejlesztésének össze kell fonódnia az önálló elszámolási tevékenység feltételei. Ilyen körülmények között a terv és az önálló elszámolási tevékenység egymással, hanem kiegészíti egymást, egységet alkot. Ha a kettő között ellentmondás jelentkezik, ez elsősorban arra mutat, hogy a gazdasági mechanizmus nem tökéletes, a tervezési rendszert szilárd tudományos alapra kell helyezni. Az erőforrások centralizálása és hatékony felhasználása a társadalom számára szükséges irányban a szocialista tergvadalkodás egyik lényeges előnye. Ennek azonban semmi köze nincs az erőforrások mechanikus elvonásáról és szubjektív megfontolásokból követő elosztásról alkotott primitív nézetekhez. Az ilyen műveletek nemcsak indokolatlan költségekkel járnának, hanem a gazdálkodás alapelveit is aláásnák, az érdekek központjába a költségvetési juttatások megszerzését állítanák.

A gazdasági irányítás fontos eszközei az árak. A termelői és a felhasználó számára egyformán előnyös árszínvonalnak ösztönöznie kell a termelési állandó megújítására és olcsóbbá tételére a jövedelmek egyidejű emelkedése mellett. A jelenlegi árendszert, bár ebben az irányban fejlődik, ezt a követelményt még mindig nem elégíti ki, mindenképp nem tudja összekapcsolni az árak szabályozásánál a stabilitást és a rugalmasságot.

Az árak és szolgáltatások magasabb költségeket és jobb minőségű munkát követelő kedvezőbb minőségű jellemzőit a felhasználóknak többet kell fizetnie, hogy a termelőt ösztönözze ilyen termékek előállítására. Ezért a termékek minőségétől függetlenül differenciálják az árak a termelés továbbfejlesztésének fontos öntözési eszközei.

A termelői árakban a költségvetési mozgásával, a nyereség képzési és elosztási feltételeinek megváltozásával összefüggő változások a Szovjetunió iparában az elmúlt 15 évben elősegítették az önálló elszámolási viszonyok megerősödését.

Az iparvállalatok nyereségének megoszlása a Szovjetunióban

	Milliárd rubel		Milliárd rubel	
	1965	Százalék	1979	Százalék
Nyereség összesen	22,5	100	70,3	100
Ebből:				
Gazdasági ösztönzési alapok	1,35	6	12,0	17
Beruházások finanszírozása	2,03	9	2,81	4
A forrászörök növekedése stb.	2,15	14	13,35	19
Költségvetési befizetések	15,98	71	42,18	60

A vállalatok ösztönzési alapjai ebben az időszakban majdnem kilencszeresükre nőttek, részesedésük a nyereségből ugyanakkor 11 százalékponttal emelkedett. A beruházások finanszírozására fordított vállalati felhalmozás hányada viszont 5 százalékponttal visszaesett, bár abszolút értékben némileg nőtt. A vállalatoknál meghagyott nyereség teljes összege 6,5 milliárd rubelről 28,2 milliárd rubelre nőtt. Ez a tendencia azt mutatja, hogy a vállalatok tevékenységében erősödött az önálló gazdasági elszámolás.

* — A Voproszi Ekonomiki (Szovjetunió) 1981. 4. számában közzétett cikk alapján

A lakosság jobb áruellátása érdekében:
TOVÁBB KERESSÜK, AMIT KERESNEK!

A vas, műszaki, jármű-és kultúrcikk-kereskedelem területén a választékok továbbra is bővíteni szeretnénk.

Több évre szóló szerződések, rugalmas áralku!

Segítséget nyújtunk az anyagellátás területén is.

Felhívjuk figyelmüket a gyakran keresett cikkek tartalmazó pontos katalógusunkra.

Tájékoztató: Pf.:325. 1369

MÉG MINDIG VEVŐK VAGYUNK!

TERMELTETŐK TANÁCSA

A Csepel Autógyár

értesíti a polgári üzemeltetőket, hogy a 2-, 4- és 6 hengeres járművek és stabil motorok, valamint a közúti járművekbe, a traktorokba és egyéb erőgépekbe épített Csepel gyártmányú fő egységek – sebességváltó, kormány, kardán és alkatrészek – gyártását 1983. december 31-én megszünteti. Kérjük az üzemeltetőket, hogy a termékek végleges üzemben tartásáig szükséges pótalkatrészekre legkésőbb 1981. december 31-ig adják fel a megrendelésüket. A határidő után érkező megrendeléseket a vállalat csak feltételeesen tudja teljesíteni.

Belföldön kell versenyezni

Az elmúlt és az ideig esztendő a jogi és szervezeti változások egész sorával járult hozzá a külkereskedelmi tevékenység korszerűsítéséhez, az eredményesebb külpiaci értékesítés belgazdasági feltételeinek megteremtéséhez. A korszerűsítést szolgáló intézkedések-változtatások egyik része az 1968-ban rögzített elvekre épült; sor került a külkereskedelmi jog további decentralizálására, jelenleg a néhány tucat szakkivállalat mellett 110 termelő, értékesítő, szolgáltató, közlekedési vállalatnak van külkereskedelmi joga s az eseti – egy-egy kooperációhoz, üzlet-hez kapcsolódó – jogszabályok száma mintegy 300. A korszerűsítés e hagyományos úttal való előrehaladás szempontjából az is jelentős, hogy a Külkereskedelmi Minisztérium a jogszabály megismerésének, odaítélésének eljárását, a feltételeket és a kötelezettségeket a korábbinál részletesebben konkretizálta.

A megújulás másik irányzata a termelő és a külkereskedő vállalatok érdekkülönbözését tempóit, együttműködését javító kapcsolatforma, a külkereskedelmi társaságok létrejöttében, terjedésében jelölhető meg. Túlnyomórészt az elmúlt évben – csaknem másfélszáz termelő és felhasználó vállalat részvételével – mintegy hetven külkereskedelmi társaság alakult.

Mind ezek mellett úttörő jellegű változások is kibontakoztak. A külkereskedelmi tevékenység egyik alapvető szabálya – ezt legutóbb a Külkereskedelmi Törvény deklarálta: minden belföldi vállalat jogosult külföldi számára árut, anyagi értéket képviselő jogot és szolgáltatást értékesíteni és vásárolni, külföldivel termelési és szakosítási kapcsolatba lépni, és pedig a külkereskedelmi tevékenység hatósági szabályozásának keretei között. Saját jogszabály hiján a belföldi termelő-felhasználó-értékesítő kizárólagos partnere az adott áru, szolgáltatás külpiaci értékesítésére és beszerzésére szakosított külkereskedelmi vállalat. A külkereskedelem állami monopóliuma tehát árumonopóliumokban, profilokösszetételekben öltött testet, nem volt más, lehetőség a szakkivállalatok közötti választásra. (Más kérdés s ezzel még foglalkozunk, hogy az alapító levélben meghatározott profilhoz szerződéskötési kényszer, kötelezettség társult, tehát a külkereskedő se választotta meg belföldi partnerét.)

A monopóliumhelyzetnek ugyan lehetnek és vannak előnyei – ezeket nem is kár hoztatjuk –, de hátrányai is szembetűnőek. Az unos-untalan bírált hátrányok: nem ösztönöz a kereskedelmi-piaci tevékenység szüntelen javítására, a kis volumenű és az állagosságnál nagyobb ráfordítással értékesíthető cikkek forgalmazására, külpiaci értékesítésére. A közelmúltig bezárólag a monopóliumhelyzet e nyilvánvaló hátrányait közvetlen módon próbálták enyhíteni, egyebek között az önálló külkereskedelmi jog kiterjesztésével, az eseti külkereskedelmi joggal s az árumonopóliummal szembehelyezett szerződéskötési kötelezettséggel.

Az adásvétel rehabilitálása

Az érdemi előrelépést a választási jog biztosítása jelentette. Az elmúlt évben

HIBAIGAZÍTÁS

„Normativitást az energiaracionalizálásban is! című cikkünkben – Figyelő 1981/30. szám 3. oldal – a H mutató képlete hibásan jelent meg.

A képlet helyesen:

$$H = \sum_{i=1}^{15} \left[Q_i \cdot Ft \pm \Delta K_i \right] \cdot 0,89^i$$

$$H = \sum_{i=1}^{15} E_{fi} \cdot 0,89^i$$

ahol:

Q_i = megkariott energia fűtőértéke
 ΔK_i = az új berendezés költségnövekménye vagy csökkenése a régi berendezéshez képest (Ft-ban)
 E_{fi} = a létesítmény fejlesztési költsége (Ft-ban)

negy külkereskedelmi vállalat – az újonnan alapított Generalimpex, továbbá a Hungagent, az Interag és az Intercooperation – kapott profilmegkötöttség nélküli jogszabályt nem rubelelszámlású exportra, s ez a választás intézményi-vállalatszervezeti feltételeit is megalapozta. Eszedig a következő kereteken: bármely termelő-felhasználó-értékesítő belföldi vállalat kérheti a profilhiányos külkereskedelmi vállalat helyett más külkereskedelmi vállalat, az utóbbiak között az általános profilal rendelkező említtett négy vállalat kijelölését. A választás joga ugyan egyetemes, érvényesíthetőségét azonban az említtett négy vállalat „kapacitása” és a kijelölési eljárás szükség szerűen behatárolta, csak szűk körben – mintegy elvben – nyitott lehetőséget a megbízásokért való versenyre, a külpiaci értékesítés eredményességének javítására.

Ez a folyamat szerencsére nem zárult le, augusztus elsőjével olyan jogszabályok léptek életbe, amelyek az utóbbi jellegű változásokat az eddiginél szélesebb mérére terelik, s egyidejűleg a külkereskedelmi és a belföldi vállalatok szerződéses kapcsolatát is érintik. A Minisztertanács 21/1981. számú rendelete az 1968 óta változatlan szerződéskötési rendszert két vonatkozásban is módosítja. Először: megszüntette a saját számlás szerződési és kapcsolati formát terhelő adminisztratív korlátozást, a partnerekre bízta, hogy milyen fajtájú szerződést kötnek egymással.

Nines szerződéskötési kényszer

Ez a módosítás mind elvi, mind gyakorlati szempontból figyelemre méltó. Több mint egy évtized tapasztalatai bizonyítják, hogy az adásvétel kapcsolatát – a saját számlás szerződéseket – az indokoltnál nagyobb mértékben korlátozták az 1967–68. évi jogszabályok, amelyek abból indultak ki, hogy a saját számlás kapcsolati forma elszigetelt a belföldi termelőt a piaci hatásoktól, s ezért nem célszerű alkalmazása. Ez a megállapítás helytálló volt az 1968 előtti időkre, amikor a külföldi piaci hatásokat intézményesen kirekesztették. Az elmúlt több mint egy évtizedben viszont kitűnt, hogy a külpiaci hatások közvetítése nem a szerződésfajtától, hanem döntően a gazdasági szabályozástól, elsősorban az árrendszerrel függ. S ha az utóbbiak érzékenyek a külpiaci hatásokra, a saját számlás kapcsolat előnyei is érvényesülnek. (Önálló üzlet- és piacpolitika, kockázatvállalás, fokozott anyagi érdekelttség stb.) A szó szoros értelmében vett kereskedői tevékenység adminisztratív jellegű korlátozása tehát megszünt, jelenlegi szerepének további növeléséhez azonban csak a külkereskedelmi vállalatok saját forgóeszközeivel vehető igénybe. A saját számlás nem rubelelszámlású export dinamikus növekedése azonban aligha valószínűsíthető, hisz a külkereskedelmi vállalatok szabad fejlesztési alapjaik jelentős részét az Interinvestnek engedték át.

A minisztertanácsi rendeletben rögzített második módosítás alkalmassá tette a külkereskedelmi vállalatok belföldi szállítási szerződési rendszerét a párhuzamos export kiterjesztésére. Ha ugyanazt a terméket több külkereskedelmi vállalat is exportálhatja, ha nincs árumonopólium, akkor a szerződéskötési kényszer sem logikus, s a bizományosoknak ezt a kötelezettségét a rendelet megszüntette. (Eszedig azzal a kikötéssel, hogy a kérdéses áru, szolgáltatás, anyagi értéket képviselő jog forgalmazására a szakkivállalat, az eredeti „profilgazdán” kívül még legalább két külkereskedelmi vállalat jogosult.) Am mi történik akkor, ha egyik külkereskedelmi vállalat sem vállalkozik a felajánlott áru külpiaci értékesítésére? Ebben az esetben a külkereskedelmi miniszter a szakkivállalatot a bizományi szerződés megkötésére utasíthatja, vagy eseti külkereskedelmi jogot adhat a termék értékesítésére. Az új szabályozásban két körülmény érdemel figyelmet: a monopóliumhelyzet részbeni elengedése hivatott szerződéskötési kötelezettség a peres eljárások során a megbízó által egvoldalúan meghatározott és gyakran teljesíthetetlen feltételeket,

szerződéseket eredményezett, ezt viszont – vagyis a feltételek irrealitását – a teljesítés megkísérlése előtt nem lehetett bizonyítani. Más kérdés, hogy a megbízó sem ellenőrizhette feltételeinek irrealitását. Erre – s adott esetben a sikeres értékesítésre – ad módot az az alternatíva, hogy a miniszter saját kezdeményezésére eseti külkereskedelmi jogot is adhat. (Mindaddig a vállalatok kérésére engedélyezte.)

Választás 13 vállalat közül

A külkereskedelmi vállalatok belföldi szerződésének ebbe a módosított rendszerbe illeszkedik a választási jog és a párhuzamos export újabb – ezúttal már szűkített – kiterjesztése. Augusztus elsőjével a 9/1981. KKM utasítás a nem rubelelszámlású gépxport csaknem egészére – mintegy négyezer termékre – feloldotta a külkereskedelmi szakkivállalatok eddigi profilokötöttségét. Az önálló exportjoggal nem rendelkező gépiipari vállalatok a gépiipari exporttal foglalkozó kilenc szakkivállalat – Chemo-komplex, Nitex, Ferunion, Mogürt, Elektroimpex, Metrimex, Transelektro, Technoimpex, Komplex –, továbbá az általános profilú négy külkereskedelmi vállalat közül választhatnak partnert exportjuk lebonyolítására.

A jogi-szervezeti-szerződési típusú megoldásokat gyakran szélsőségesen értékeljük, esetleg úgy véljük, hogy azok önmagukban is képesek anyagi-műszaki-gazdasági problémák megoldására, avagy azt tartjuk, hogy hatásuk elhanyagolható. Mi lehet jelen esetben a reális elvárás? Késztelen, hogy a gépiipari termékek nem rubelelszámlású értékesítésének gazdasági eredményét a piaci munka intenzitása, a termékhez kapcsolódó különféle szolgáltatás – szerviz, pótalkatrész-ellátás stb. – tevőlegesen befolyásolja, s hogy a külkereskedelmi vállalatok piaci és árumunkája még jócskán és folyamatosan javítható. Feltételezhető, hogy a partnerválasztás és a

párhuzamos export lehetősége erre ösztönöz, kényszerít majd. Nem várható azonban, hogy rövid időn belül számottevően módosulnának a gépkülkereskedelemmel foglalkozó szakkivállalatok belföldi partner- és árukapcsolatai. Egyrészt, mert a gépiipar nem rubelelszámlású kivételéknél, hanem jelentősebb újabb árualapok, másrészt feltételezhető, hogy a termelővállalatok nem ad hoc jelleggel, hanem gondos mérlegelés alapján választják ki partnereiket, a régi, vagy az új értékesítési csatornát.

A párhuzamos exportnak – pontosabban e lehetőséggel való visszaélésnek – vannak bizonyos veszélyei. (A közelmúltban például két külkereskedelmi vállalat vett részt ugyanazon a tenderen, s egymással való versenyük pikantériája, hogy belföldi partnervállalatuk azonos volt.) Aligha lenne célszerű, ha a termelői konvertibilis devizáért értékesíthető adott árualapjukat több külkereskedelmi vállalat próbálná eladni, mert ily módon nem teljesíthető kötelezettségek keletkeznek, de az sem lenne jó, ha azonos piacokra különféle értékesítési csatornákon jutnak el áruik. A magyar külkereskedelmi vállalatoknak nem külföldön – belföldön kell egymással versenyezniük: jobb értékesítési és ártételeket vállalva a termelőkkel szemben, s abban, hogy piacismereteket az exportcélú termelés bővítésére hasznosítják. Múltbéli tapasztalat: valahányszor egy-egy szakkivállalat profilját – árualapját – szűkítették, intenzív tevékenység bontakozott ki az export ipari hátterének bővítésére. A gépiipari termékek párhuzamos exportjának lehetősége – egy-egy szakkivállalatnál a partnerek számának az árualap szűkítésének potenciális „veszélye” – feltételezhetően nemcsak a külpiaci, hanem az ilyen jellegű belpiaci munkára is ösztönzőleg hat.

A párhuzamos exportjog kiterjesztését a gépiipari termékek csaknem egészére – bár elvi jelentősége igen nagy – célszerű kísérletnek tekinteni, amelynek a gyakorlatban is bizonyítani kell. Mindenekelőtt azt, hogy ebben az áruszektorban előmozdítsa a külkereskedelmi tevékenység intenzívvitását, a nem rubelelszámlású gépiipari export bővítését, gazdaságosságát, hatékonyságát.

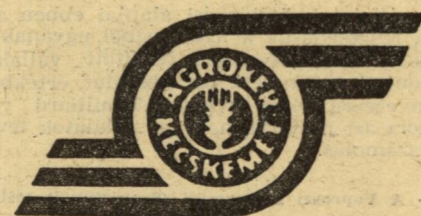
Garamyölgyi István

Mezőgazdasági és ipari építkezésekhez acél nyílászáró szerkezeteket ajánlunk

- 946×946 mm-es, egyrétegű acél billenőablak
- 956×956 mm-es, kétrétegű acél bukóablak
- 1916×510 mm-es, kétrétegű acél fekvőablak
- 1916×990 mm-es, kétrétegű fekvőablak
- 2700×900 mm-es, kétrétegű acél fekvőablak
- 1200×800 mm-es, kétrétegű acél fekvőablak
- 900×1900 mm-es, oldalt nyíló acélablak
- 900×600 mm-es, bukó acélablak
- 2400×1500 mm-es, kétszárnyú, nyíló ablak
- 1500×1200 mm-es, kétszárnyú, nyíló ablak
- 6000×900 mm-es, szalagablak
- 1000×1930 mm-es, egyszárnyú acéllemez ajtó
- 1200×1930 + 500 mm-es, kétszárnyú acéllemez ajtó
- 1400×1930 mm-es, kétszárnyú acéllemez ajtó
- 1916×2410 mm-es, kétszárnyú acéllemez ajtó
- 2400×2400 mm-es, kétszárnyú acéllemez kapu
- 3000×3000 mm-es, kétszárnyú acéllemez kapu
- 3914×3360 mm-es, négyszárnyú acéllemez kapu
- 4000×4000 mm-es, négyszárnyú acéllemez kapu
- 1000×2100 mm-es, egyszárnyú, mélyen üvegezett ajtó
- 1000 + 500×2100 mm-es, kombinált üvegezett ajtó
- 2000×2100 mm-es, kétszárnyú üvegezett ajtó
- 2000 + 400×2100 mm-es, kétszárnyú, kombinált üvegezett ajtó

Kapható részben raktárról, részben rövid szállítási határidőre.

Kérjen részletes tájékoztatást!

AGROKER VÁLLALAT

Kecskemét, Halasi út 29.
Telefon: 12-550, 47-es mellék.
Telex: 26-230.
Ügyintéző: Mihály Mihály.

A felértékelődött háztájk

Az európai KGST-országokban az elkövetkező évekre a mezőgazdaság jelentős fejlődését irányozzák elő. Kiemelt feladat az élelmiszer-szükséglet mind teljesebb hazai fedezése, és ezzel együtt előtérbe kerül a mennyiségi igényen túl a minőség, a megfelelő választék is. A mostani tervdokumentum minden szocialista országban az agrárszektor és az élelmiszeripar jelentős beruházásokat valósít meg. Az előrejelzések szerint azonban mégis úgy tűnik, hogy a növekvő igényeket a közös gazdaságok nem tudják maradéktalanul kielégíteni.

Ezért — kétségtelenül hiánypótlási és választék-bővítési céllal is — új tendenciát kapott a háztáji és a kisüzemi gazdaságok termelésének összfoglalása. A háztájk felvásárlási formái nem tekintették a szocialista mezőgazdasági termelés szervező elemeinek, elsősorban nem az ertemelési folyamatok részeseidük az országok mezőgazdasági termelésében, az élelmiszeriparban fozokoztatás bövül; jelenleg általában 10 és 40 százalék között van.

A háztájk és kisüzemi gazdaságok fejlesztése az európai KGST-országokban az elmúlt évtizedben került általában előtérbe. (Kisüzemi gazdaságoknak nevezik a „hobbikerteket”, a nem mezőgazdasági dolgozók „illetvevényeit”). Korábban ezt a gazdálkodási formát nem tekintették a szocialista mezőgazdasági termelés szervező elemeinek, elsősorban nem az ertemelési folyamatok részeseidük az országok mezőgazdasági termelésében, az élelmiszeriparban fozokoztatás bövül; jelenleg általában 10 és 40 százalék között van.

A Szovjetunióban mintegy 40 millióra tehető a háztáji gazdaságok száma, s ezekből származik a teljes mezőgazdasági termelés 30 százaléka. A kisgazdaságok adják a hús- és a zöldségtermelés egyharmadát, a burgonya 60, a fozéliek 35, a tojás 32, a tej 30, a szőlő 23 százalékát. Mivel a háztáji termékeinek első számú fogyasztói maguk a termelők, teljes termelésüknek csak 12 százaléka kerül piacra. De ez is jelentős tényező a városi lakosság ellátásának javításában. (A fozéliek a kolhozokhoz, vagy a felvásárlói hálózaton keresztül jut el a fogyasztókhoz.) Számítások szerint a kolhozszöveti családok teljes jövedelmének 20-25 százaléka — összességében mintegy 18 millárd rubel — származik a háztáji termékek piaci értékesítéséből.

Az elmúlt három év során csökkent a háztájk termelési ütemének növekedése a Szovjetunióban. Ez a többi között összefüggő azzal is, hogy nem volt megfelelő az érdeklődési rendszer. A szövetkezeti és állami gazdaságok ugyanis nem voltak különösebben érdekelték a háztájk termékek felvásárlásában, mert az már terven felülnek számított. Akadott a felvásárlási rendszer, a takarmány- és növendékállat-eltartás, a kiskisérpek és kertiszermok szállítására. A hiányosságok felszámolására idén januárban párt- és kormányhatározat született a háztájk fejlesztéséről és az előrelépéshez szükséges intézkedésekről.

A határozat az állattenyésztést helyezi előtérbe, összefüggésben azzal, hogy a Szovjetunió tizenegyedik öt éves tervé is kiemelten kezeli ezt az ágazatot. Az állattenyésztés és a hústermelés kibóvítése érdekében új alapokra helyezték a kolhozok és a szovhozok, valamint a háztájkj szerződéses kapcsolatát. Az új szerződések értelmében a közös gazdaságok segítik a takarmányellátást és kötelezettséget vállalnak az állati termékek, illetve a háztájk gazdaságokban előállított termékek felvásárlására. Jelenlősen emelkedtek a felvásárlási árak, s ugyanakkor a közös gazdaságok is érdeklődtek a háztájkj segítében, a velük való együttműködés kielégítésében. A felvásárlásoknak a bankok ezentúl hiteleket adnak a szerződések áruk átvételére. A szerződések értékeinek 80 százalékáig a közös gazdaságok is nyújthatnak hitelt a háztájk gazdaságoknak a szerződések termelés bővítésére.

Helytelen volna a háztájk és kisüzemi gazdaságok szerepének, jelentőségének túlzott felértékelése. Kisüzemi szerepek nem vonható kétségbe, ma már mind jelentős tényezői a szocialista országok élelmiszerellátásának. A magángazdaságok a szocialista agrárszektor „árnyékában” tevékenykednek, de egyáltalában nem függetlenül attól. A kisgazdaságok igazából ott fejlődnek eredményesen, ahol a helyi állami gazdaságok és szövetkezetek segítik tevékenységüket. Noha az öt-éves tervék külön nem szólnak a nem szocialista agrárszektor várható eredményeivel — nehéz is lenne ezeket el évre előre „tervezíteni” — néhány termék esetében (hús, tojás, egyes zöldség és gyümölcsök) hangsúlyozzák, hogy az ágazatot jelentős növekedési eredmények várhatók.

Gonda György — Szentgáli Péter

Borúlato előrejelzés

Hároméves kutatómunka eredményeként több kötetes dokumentumot adott közre az amerikai kormány. A Global 2000 elnevezésű viselő tanulmányban a tőke országok között először próbálták meg felmérni és összefoglalni a világ népességében, természeti kincsében és erőforrásában, valamint a természeti környezetben évezredünk végéig feltételezhetően bekövetkező változásokot.

A népességre vonatkozó főbb megállapítások szerint — még a legalacsonyabb évi növekedési ütem mellett is — több mint 6,3 milliárd lakos népesíti b földünket az ezredforduló. Ez mintegy 46 százalékos emelkedést jelent az 1975-höz képest. A növekedés üteme — évi 2,2 százalék — nem változik, s az évezred végén is még évente 2,1 százalékkal emelkedik a népesség száma. Az ezredfordulón a fejlődő országokban él majd a világ lakosságának 79 százaléka (ma 72 százalék). Ez európai szocialista országok aránya kb. 7 a fejlett tőkés világ 13 százaléka lesz.

A fejlődő országok súlyos népessési problémáit fokozza a túlméretezett városiasodás. Mexikóváros például 31,6 millió lakossal számolhat, míg Calcutta 19,7, Bombay 19,1, vagy Szóul 18,7 millióval. Ez a növekedés rendkívül nyomást gyakorol a városi infrastrukturális létesítményekre, az egészségügyi ellátásra, az élelmiszer-ellátásra és a foglalkoztatottságra. Ezt a folyamatot végül is csak a kedvezőtlen és fokozatosan romló feltételek (a munkanélküliség, az éhezés és nyomor) állítják meg majd.

A bruttó nemzeti termékét, mint a szociális és anyagi jólét kizárólagos mutatóját maguk a kutatók sem tekintik kielsőtő és pontos eszköznek, de „jobb helyén” mégis ezt vették figyelembe a tanulmányok elkészítésekor. Felmérések szerint a világ összességét GNP-je 145 százalékkal emelkedik az elkövetkező 20-25 évben.

Létszám a gazdasági fejlődés. A fejlődő országokban a növekedés mutatója valamivel magasabb lesz a fejlett ipari államok (beértve a szocialista országok) hasonló mutatóinál, de a lakosság számának gyors emelkedése és az alacsony kidulási pont következtében nem csökken a két régió közötti távolság. Sőt, a számítások szerint a szakadék tovább szélesedik és mélyül, mivel a fejlődő országokban előrelő GNP-növekmény minden egységnyi emelkedésével szemben a fejlett országok GNP növekedése 20 dollárt jelent majd.

A fejlődő országok csoportján belül a növekedés régióként eltérően alakul. Nagy valószínűséggel kiemelkedik majd Latin-Amerika, miközben más térségek, mindenekelőtt Dél-Ázsia (India, Pakisztán, Banglades) fejlődése alacsony lesz, vagy esetleg visszaesés is bekövetkeztet. Az utóbbi három országot illetően a tanulmány nem zárja ki, hogy az egy főre jutó GNP 2000-re sem ér el a 200 dolláros (1975-ös árbázison számított) értéket.

ÚJ KÖNYVEK

Exportorientált élelmiszer-gazdaság

Több éves külgazdasági kutatás eredményeként összefoglalása az Agrárgazdasági Kutató Intézet szerzői kollektívájának munkája. A mű fő erőnye a dinamikus szemlélet. Az elmúlt évtizedek, főleg az 1970-es évek irányzatainak tudományos mérlegelése és a jelenre vonatkozó helyzetfeltárás után a magyar élelmiszer-gazdaság export- és importkilitási jövőjeinek hozzáértő és felelős körvonalazása képezi a könyv fő gondolati vonalát.

A kötet az élelmiszer-termelés alakulását elemzi az élelmiszer-termelés és -fogyasztás döntő mozzanataira összpontosítva attól a törékváltól vezérelve, hogy fellárlíjon az a tényezőrendszer, ami a magyar élelmiszer-gazdaság nemzetközi munkamegosztásban való mai és jövőbeni szerepvállalását befolyásolja. Részleteiben megismerkedhetünk a világ élelmiszer-ellátottságának regionálisan ellentmondásos (leleségek, hiányok egyidejűleg) 1970-es évekből alakulását, majd a világlelelmész távlati helyzetének legfontosabb tényezőivel (népesség, urbanizáció, termőföldek, termelésnövelési tartományok) az élelmiszer-termelés és -fogyasztás jövőbeli szerkezet változásaival, ezeknek megfelelően a várható piaci (külkereskedelmi) igényekkel. A gabonafélék, a kukor, az olajos magvak és a fehérjetermék, a bor, a kávé, a kakaó, a hús, a tejtermékek, a tojás — tehát szinte a teljes élelmiszerskála — termelésének, fogyasztásának, külkereskedelmének ez-

* — Előszó — Széplövi: A mezőgazdaság és élelmiszeripari termékének az új világrendszeri helyzetben. Közgazdasági és Jogi Könyvtár, Budapest, 1980.

A mezőgazdasági és ipari termékek, valamint a nyersanyagok körén belül kiemelt kutatási területet jelentett az élelmiszer-termeléshez kapcsolódó szerinti vizsgálata. Az előrejelzések szerint mintegy évi 2,2 százalékkal emelkedik a világ élelmiszer-termelése 2000-ben az össztermelés 90 százalékkal haladja meg az 1970-es előállítási szintet. A lakosság számának növekedése miatt azonban az egy főre számítható termelésnövekmény mérsékelte, alig 1,8 százalékos lesz. Ez az ütem nem teszi lehetővé a már ma is gondot jelentő kedések — az élelmiszer-igazságság megelaztása, az alutápláltság szib. — megoldását. A jelenlegi sulyosabb helyzet kialakulására kell számítani az észak-afrikai és közép-keleti államokban, valamint Dél-Ázsiában. Az ezredforduló s nem sikerül a fejlődő országok mintegy 1,3 milliárd lakosának biztosítani a FAO által minimálisnak tekintett napi kalóriaszükségletet.

A termelés növekedésének elsődleges forrása a minőségileg magasabb színvonalú vetőmagvak, a szénhidrogén-gazdag műtrágyák, gyomirtók, védőanyagok, valamint a korszerű gépek alkalmazása lesz. A termelés növekedése azonban nem tart lépést a felhasznált anyagok és gépek mennyiségével. Ebben talajtani tényezők, valamint a jobb minőségű művelés alá vonható új földterületek csökkenése játszik közre.

Az ezredfordulóra mindössze 2 százalékkal növekedhet a megművelt földök nagysága. Az új területek pedig kevésbé jó minőségűek, nagyobb beruházásokat igényelnek. Ennek következtében fokozódik az egy hektárrányi termőterület által eltarított népesség száma. Míg 1970-ben 1 hektár 2,6 embert látott el élelmiszerral,

addig 2000-ben ekkora földterületnek 4 embert kell eltartania. Az élelmiszer-szükséglet fennmaradása, a kereslet növekedése, valamint az energiahordozók, nyersanyagok várható drágulása miatt a tanulmány szerzői az élelmiszerek árának 95 százalékos emelkedésére számítnak. S minthogy a fejlődő országokban a termelés továbbra is elmarad az igényektől, tovább nő a külföldről érkező élelmiszerezégek jelentősége.

A vizsgálatkodásban a jelenleginél nagyobb felelőségekkel számolhatunk. Gyorsan nő a víz iránti igény. A fogyasztás az évszázad utolsó két évtizedében 2-300 százalékkal emelkedhet a mostani felállásra törekedtek, amely kiküszöbölne volna a korábbi rendszerek pontatlanságait. Az eddig kidolgozott és alkalmazott rendszereket ugyanis az jellemzte, hogy a vizsgálatok során nem sikerült a kutatások alá vont területek költségeinek pontos felmérése és a vizsgálati eredményekben való értékelése. A kísérletekkel írt sem jártak teljes sikerrel, hiszen nem született egy ténylegesen globális, vizsgált specifikus területek és más területek viszonyát kimutató és elemző rendszer.

A Global 2000 újdonsága az, hogy kutatás során időben egymástól elválasztva vizsgálat az egyes elemeket és a folyamat korábbi szakaszában szerzett tapasztalatokat, információkat beépítették a későbbi szakaszban elemzett sziérkába. Az interdependencia teljes érvényesülését, amely az eredeti elképzelésekben szerepelt, így nem tudták megvalósítani. De minél tovább haladtak a kutatásban, annál nagyobb fokú volt, mind nagyobb méretűvé vált az egyes területek ráhatásainak, kisérgazdaságainak figyelembe vétele.

Az energiahordozók továbbra is az éreklődés középpontjában állnak majd. A kőolaj kiemelésének növekedése nem tart lépést a kereslettel. Emellett a kőolaj-tartalékok felmérésének üteme elmarad a jelenleg ismert tartalékok kimerítésének ütemétől. Alig csökken a kőolajtól való

függés, a szénhidrogének részaránya az energiatermelésben. A tanulmány szerint a globális energiatermelésben a nukleáris és vízi energia termelése bövül a legnagyobb mértékben, míg a szén felhasználása elmarad a többi energiahordozótól. Nő az egy főre jutó energiofogyasztás. Leggyorsabban a fejlett ipari államokban, míg a leglassabb növekedési területnek a kelet-európai szocialista országokat tartják a tanulmány készítői. Az energiaszátságság fennmaradása a fejlődő országokat sújtja a legerőteljesebben. A tüzelanyagok hiánya nemcsak pénzügyi területen érezteti kedvezőtlen hatását, de arra kényszeríti az elmaradott régiókat, hogy a szénhidrogének helyett más tüzelőanyagokat, mindenekelőtt a fát hasznossák. Ennek viszont súlyos kihatása lesz a természeti egyensúlyra.

Újnak tekinthető a tanulmány módszertana. A kutatók, a korábbi globális modellek tapasztalataiból kiindulva, olyan matematikai-közgazdasági modell felállítására törekedtek, amely kiküszöbölne volna a korábbi rendszerek pontatlanságait. Az eddig kidolgozott és alkalmazott rendszereket ugyanis az jellemzte, hogy a vizsgálatok során nem sikerült a kutatások alá vont területek költségeinek pontos felmérése és a vizsgálati eredményekben való értékelése. A kísérletekkel írt sem jártak teljes sikerrel, hiszen nem született egy ténylegesen globális, vizsgált specifikus területek és más területek viszonyát kimutató és elemző rendszer.

Az energiahordozók továbbra is az éreklődés középpontjában állnak majd. A kőolaj kiemelésének növekedése nem tart lépést a kereslettel. Emellett a kőolaj-tartalékok felmérésének üteme elmarad a jelenleg ismert tartalékok kimerítésének ütemétől. Alig csökken a kőolajtól való

Az energiahordozók továbbra is az éreklődés középpontjában állnak majd. A kőolaj kiemelésének növekedése nem tart lépést a kereslettel. Emellett a kőolaj-tartalékok felmérésének üteme elmarad a jelenleg ismert tartalékok kimerítésének ütemétől. Alig csökken a kőolajtól való

PERISZKÓP

Hiány az alumíniumpiacon?

Egyelőre nagy gondban vannak az alumíniumtermelők. Hónapok óta lanyha a kereslet a piacon, az üzletkötések érdeke pedig folyamatosan csökken. A fellendülés, amelyet az év nyárára vártak — készik. A kamatlábakat hosszú ideje magasán tartó amerikai gazdaságpolitika, valamint számos hagyományosan nagy alumíniumfelhasználónak személtő iparág kedvezőtlen konjunktúrális helyzete miatt egyre távolabbi időszeakra várható a piac megélékülcsé.

A felmérések szerint a fejlett tőkés, valamint a fejlődő országokban az alumíniumtermelők tavaly biztak a kereslet mielőbbi megélékülcsében, s ennek megfelelően állapították meg termelési programjukat. Ennek következménye, hogy a valékészletek, a „csillagok” nőttek. (1979-hez képest a raktárak állománya több mint 75 százalékkal gyarapodott.) Ez a tendencia az idén is folytatódott. A Nemzetközi Alumínium Intézet jelentése szerint május végén a tőkés országok termelőinél felhalmozódott alumíniumtömbök mennyisége meghaladta a 2,5 millió tonnát, ami kétszerese a 12 hónappal korábbi zárókészleteknek. Összehasonlításlul: a tőkés világ tavalyi fogyasztása alig érte el a 13 millió tonnát.

A készletek gyors ütemű gyarapodása és a rövidtávú kereslet alakulása miatti bizonytalanság arra készteti a termelőket egy részt, hogy csökkenték a termelést. (Különösen azokban az országokban vetődik fel ez a kérdés igen élesen, ahol az ágazat nem részesül állami támogatásban. Például Japánban.) A bezárások „Damoklész kardja” mindenekelőtt a technológiailag elavult üzemek felett íg, ahol az alumíniumgyártásban egyébként is rendkívül nagy energiaköltségek jelentősen meghaladják az átlagost. Így, a tőkés országok alumíniumgyártó kapacitásának kihasználtsági foka az eddigi 87-88 százalékos szintről várhatóan 4-6 százalékponttal csökkenhet. Ez azonban még mindig lényegesen kedvezőbb más iparágok kapacitáskihasználtsági mutatójánál.

A részleges termeléselőcsökkentéssel — szakemberek egybecsöntő véleménye szerint — csak átmenetileg kell számolni, a következő években, de legkésőbb a 80-as évtized közepére ugyanis az alumíniumpiacon hiány lesz. Tehát nem csak a most beépülő újabb alumíniumkohók is. A konjunktúra intézetek előrejelzése így értelműen az állapítják meg, hogy 1985-ig az alumíniumtömbök, a fegyverművek iránti kereslet évente legalább 4 százalékkal emelkedik majd, s ezzel a gyártókapacitás nem tud lépést tartani. A mostani készletek pedig legkésőbb 1983 közepéig elfogyának.

Mivel magyarazzák a szakemberek ezt a változást? Az alumínium kedvező tulajdonságait már régóta ismerik. Ezek különösen a mostani megváltozott világgazdasági árrendszerben vonzóvá teszik a fémot. Az alumínium többször felhasználható és az újrahasonosításának a költségei igen alacsonyak. Az acélnál lényegesen könnyebb, s ezért újabb területekről szoríthatja ki az acéltermékeket.

Ugyanakkor az alumíniumtermelők is sokat tesznek annak érdekében, hogy csökkenték a termelési önköltséget. Közismert, hogy az alumínium termelési költségeinek mintegy 50 százalékát a villamosenergia-felhasználása teszi ki. Mivel a technológiai módszerek gyökeres megváltoztatására a közeljövőben nincs lehetőség — a kidolgozott eljárások rendkívül beruházás igényesek, a műszaki feltételek még nem teljes egészében adottak — ezért az országok energiaforrások felé fordulnak. A tőkés világ hat vezető alumíniumárárszága az újabb kohókat vízierőművek közelébe telepítik, s ebből a szempontból mindenekelőtt Ausztrália jön számításba.

(Farragó)

A piackorlátozás korlátai

Az exportáló autópári vállalatok vezetői válsághangulatban vannak Japánban. Az USA piacán például legalább egy-két milliárd dollár veszteséget okoz — mondják — a japán cégeknek az „önkénység” exportkorlátozása. Washington és az európai fővárosok irányából tehát ismét hideg, protekcionista szelek fújnak. Ez nem újdonság, hiszen az elmúlt évtizedekben már többször is fúválnak feltek meg a távolkeleti országok, mikort gazdasági válságok jelentkezték. A korlátozó intézkedések persze nem oldották meg semmit, legalábbis a textil- és szines televízió gyártmányok piacán a korábbi protekcionista lépések teljes csődjéről beszélhetünk.

Amikor több mint húsz évvel ezelőt például az USA Japánt a textilipari export korlátozására kényszerítette, hamarosan egy sor másik távolkeleti ország (Hongkong, Tajvan, stb.) jelent meg a piacon, s így ez a lépés sem mentette meg hosszabb távon az amerikai termelőket. Hasonló folyamat játszódott le lényegében a szines televíziók piacán. Azzal a különbséggel, hogy miközben a tőkérés japán cégek gyártókapacitása jelentős részt az USA-ba telepítették, a dél-keleti és tajvani gyártók megjelennek, s velük is fel kell vennük az USA termelőinek a versenyt. Mind-ehet nem sok sikerrel. Az amerikai textil- és hiradástéchnikai ipar vállalati egyik válságéből a másikba kerülnek.

Sőt, a szinestelevízió-export korlátozása a japán elektronikai cégeket új, jövedelmező lehetőségek irányába „kényszerítette”. A video-kamerák, video-magnók és -felszerelések rohamosan bővülő világpiacára a japán részesedés mintegy kilencven százalék. E két európai és amerikai cégek figyelmét a szines televízió körüli kereskedelmi háborúsodás zaja köztötte le, „lekezték” a video-cikkok vonatát.

Már sokan találgatják, hogy hogyan fogja a japán autópárr visszazserzeni a kivittelt korlátozó protekcionista lépések következtében elvesztett nyereséget. Előrelátólag, hogy először is a belföldi árak emelásával, majd pedig a külföldi piacokon a magasabb nyereségvágyad, luxuskielíté, de még viszonylag kedvező benzinfoyasztású nagykozcsi exportjának bővítésével. A vállalt exportkorlátozás ugyanis egy meghatározott darabszámról szól. Így könnyen lehet, hogy a mostani intézkedések következtében az autópiacon abban a szektorban is megrendülnek az európai és amerikai cégek pozíciói, ahol eddig egyeduralkodók voltak. Végso soron tehát Japán fizetési mérlege aligha szenved veszteségeket.

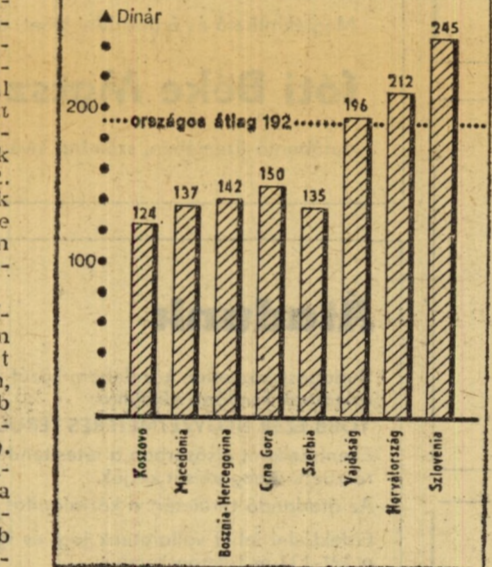
Egyes iparágok válságos helyzetének a fogyasztók és az árszínvonal rovására történő átmeneti könnyítése nem járt sok eredménnyel, már az acétipar esetében sem. Az, hogy például az acéliporra meghatározzák az árak alsó határát, mindössze azt eredményezte, hogy a japán érdekeltek az értékesítés, nyereségesebb acélfajták felé fordultak, s így az export, ha mennyiségileg nem is, de értékben tovább nőtt.

A japán acélpár — írja egy tokiói gazdasági szaklap — most éppen annak az árrendszernek az előnyeit élvez, amelyet kidolgozó ellene akartak fordítani. Az árrészeny és mennyiségi expánzió politikájáról sikerült átváltani magasabb árak mellett minőségi verseny politikájára.

A tanulságokat a kalforniai Stanford Egyetem egyik szakértője a kormány számára készített tanulmányában így foglalta össze: „Az önkénység exportkorlátozás vagy a díktált árak módszereinek a nem elég hatékony iparágok védelmében való alkalmazása végül csak egyet eredményezhet: méginkább ráfizetessé válnak.”

(sz)

Az egy lakosra számított évi átlagos jövedelem a Jugoszláv gazdasági és szociális szektorokban (1975-es árbázison)

Az életkörülményeket illetően is nagyok a különbségek. Az országok közötti különbségek csökkenését az eszközök társítása révén is csökkenteni lehetnek. Ennek az lenne a feladata, hogy elhárítsa az alacsony felhalmozókapacitás és rentabilitás említt okait. Feltehetőleg ugyanis, hogy azok a munkaszervezetek, amelyek a kevésbé fejlett területeken működő munkaszervezetekkel társítják eszközeiket, érdekeltek lesznek a maximális jövedelem elérésében, vagyis abban, hogy növekedjen saját részesedésük a közösen megtermelt jövedelemben. Kérdés azonban, hogy teljesül-e ez a feltétel. Ezzel felvetődik az a kérdés is; realis-e a fejlesztési alap 5 százalékos képviselő eszközök társítás útján történő biztosítása? A létrejött társulások példája ugyanis azt mutatja, hogy az elsődleges indíték nem a különbségek csökkentése, hanem az energia, a nyersanyag, az alkatrészek biztosítása, illetve az volt, hogy a beruházások kedvezőtlen valószínűsége a szövetségi alap eszközeiből.

A közös gazdasági érdekeken alapuló eszközirtársításban kedvezőbb forma a kevésbé fejlett területek eszközlátó beruházásokhoz szükséges eszközök előteremtéséhez. Mégis aligha várható ilyenek azoknak az előirányozott arányban való megvalósulása, mert a gazdasági szerveztek gazdaságilag nem érdekeltek ebben. (Ekonomiska Politikában megjelent cikk alapján.)

— 113 —